

FÖRSVARETS FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 2/2024

#WEARENATO

HISTORISKA BESKEDET UNDER STORÖVNINGEN

ÖB om två tunga år **UKRAINA**

SPRÄNGKRAFT under ytan

Det här gäller för **UTLANDSJABB**

PLUS: INTERFLEX | UNDERVATTENSRÄDDNING | TATTOOCHEFEN | HISTORIA: SKEPPSGOSSAR

TRYGGA IN I NATO

SVERIGE HAR ANVÄNT sig av rätten att själv göra sina säkerhetspolitiska vägval. Denna rätt är en del av det vi – du och jag – försvarar.

Vi försvarar Sverige, våra allierade och vår frihet att leva som vi själva väljer.

Så uttrycker jag Försvarsmaktens uppdrag i den Dagorder jag gav ut i samband med att Sverige blev fullvärdig medlem i försvarsalliansen Nato.

Vi är bara i början på en omfattande integrationsprocess. En integrationsprocess som egentligen saknar slutpunkt. Nato är i ständig

mina 31 motsvarigheter: Det varma välkommandet i kombination med höga förväntningar. Anledningen är vår kvalitet i personal och materiel.

Men medlemskapet har inte enbart en praktisk och operativ dimension. Att vara allierad kräver ett nytt förhållningssätt. Försvaret av Sverige börjar vid Natos gemensamma gräns med avskräckning och, om så krävs, kollektiva försvarsoperationer.

FÖR ATT KUNNA omhänderta förmågemålen har vi stort behov

”Det går inte att överskatta den effekt Natomedlemskapet innebär för vår verksamhet. Men ingen ska tro att vi nu ska göra allt annorlunda.”

utveckling och omvärldsläget skruvar upp såväl tempo som behov av nya förmågemål i en omfattande ambitionshöjning av hela alliansen.

Sverige ska ha personellt och materiellt uppfyllda, samtränade och omedelbart insatsberedda krigsförband – en krigföringsförmåga som tål syn. Det är detta, tillsammans med våra 31 allierades försvarsmakter, som är en robust och avskräckande militärallians.

Det går inte att överskatta den effekt som Natomedlemskapet innebär för vår verksamhet. Det handlar bland annat om anpassning av utbildningar, övningsverksamhet och långsiktig utveckling. Men ingen ska tro att vi nu ska göra allt annorlunda. Vi står tryggt i det vi för med oss in i Nato.

Jag önskar att ni alla skulle kunna ta del av vad jag hör från

av flexibilitet och handlingsfrihet i kommande försvarsbeslut. Fortsatt omfattande militärt stöd till Ukraina, hantering av omvärldsutvecklingen och att parallellt med detta kunna nyttja tillfällen för att snabbare växa, kräver utrymme för initiativ och handlingsfrihet.

Från spöregn utanför Natos högkvarter i Bryssel, till ceremonier runt om i Sverige med statsceremoni på Karlbergs slott som inträdesfinal; flaggan är hissad, målgången genomförd. Vi försätter nu vårt målmedvetna gnetande för ett starkare försvar – som allierad.

Micael Bydén
Överbefälhavare

S4 AKTUELLT**S10 PORTRÄTTET**

Han skapar Sveriges enda tattoo

S12 KLIVET IN I NATO

Jonas Haggren är Sveriges man i Natos militära kommitté.

S15 ÄNDRAD FÖRSVARSPLANERING

Så påverkar Nato

S16 ÖB OM KRIGET

Minnis möten med ukrainska soldater

S20 STOLTA HEMVÄRNARE

De utbildade ukrainska soldater

S28 SKARP MINÖVNING

Explosiv skärgårdsutflykt

S34 ATT RÖJA AMMO SOM I UKRAINA

Amerikaner och svenskar tillsammans

S44 ETT ANNAT FOKUS PÅ MARINBASEN

Fotoelev följde två vämpliktiga

S54 ÖGONBLICKET

Han var med vid bärgningen av DC-3:an

S60 FYS

FM Atlet driver deras träning

S62 TILL SIST

Riddarordnar, brittiska skägg och långskidande officer

S64 MAGASINSFYND

Jackan som minner om Blå stjärnan

S68 VETERANEN

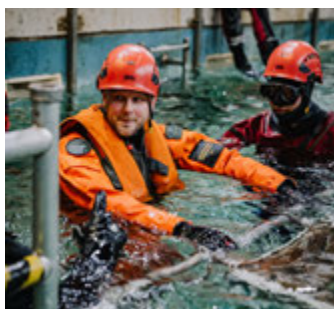
Bosnien-missionerna satta djupa spår hos Stig-Inge Blennow

S67 BILDEN**SKIPPA PARTYT**

SVERIGE ÄR EN ALLIERAD. Ingen kan säga att det gick lätt, att det var enkelt. Nog krävdes det en hel del diplomatiska krumbukter och konkreta åtgärder från politiken för att Sverige skulle bli insläppta.

Så. Ska vi vara ystra nu? Fira med glass och ballonger? Så skulle bara dåren göra. Visst finns skäl att vara lättad (det är påfrestande att befinna sig i limbo), men främst behöver vi se att utvecklingen sker mot en ytterst mörk bakgrund; osäkerheten runt om i världen ökar. Så behåll fötterna på marken. Jag tror att det är nödvändigt för att förstå vår förändrade roll, vår delvis nya roll, och vad alliansen innebär för var och en av oss.

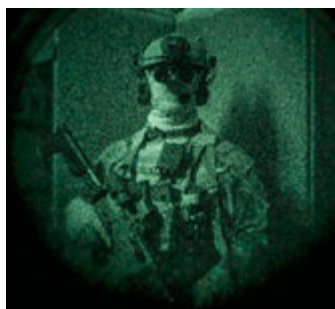
Henrik Lundqvist Rådmark, redaktör

HATKÄRLEK. Helikopterbesättning övar räddning under vattnet. En upplevelse få ser fram emot men alla uppskattar. **S22**

UTLANDSJOB Allt fler kommer att behöva jobba utomlands framöver. Så här funkar det. **S48**

HEMLIGA Få vet vad en Humint-operatör verkligen gör. Här får du pusselbitar som tar dig närmare sanningen. **S38**

SKEPPSGOSSAR Under drygt tvåhundra år var skeppsgossekåren en väg in i flottan för många sjömän. **S56**

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Anna Siverstig, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Henrik Lundqvist Rådmark, henrikraadmark@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Ljungbergs tryckeri. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 24 april 2024. ISSN 1100-8245. Omslag: David Kristiansen/Försvarsmakten.

REN BRANDÖVNINGSPLATS

Flygvapnets brandövningsplats i Halmstad har renoverats för att möta dagens miljökrav.

– RENOVERINGEN INNEBÄR att vi får en modern övningsanläggning som uppfyller dagens miljökrav. Det innebär även att vi åter kan bedriva avancerad utbildning för flygvapnets räddningspersonal och träna komplexa räddningsinsatser som vid en skarp insats kan rädda liv, säger Stefan Berner, ställföreträdande chef på Luftstridsskolan.

Miljöåtgärderna har bland annat inneburit omfattande markarbeten, att alla släckvätskor samlas in och renas i en reningsanläggning, att skötsel och underhåll underlättas och att framtida grävningsarbeten undviks. En kolfilteranläggning som renar upp till 72 kubikmeter per dygn är installerad.

Försvarets Materielverk, FMV, har upphandlat ett nytt, PFAS-fritt släckkoncentrat som blandas med 97 procent vatten för att bilda släckvätska.

I Halmstad utbildas flygvapnets R3-personal från alla flygbaser, exempelvis insatsledare och räddningssoldater. Nedan: Stefan Berner.

I Halmstad bedriver Luftstridsskolans Basbefälskola centrala utbildningar för flygvapnets R3-personal. R3 står för räddning, röjning och reparation och personalen arbetar med att upprätta och driva de militära flygbaserna. På brandövningsplatsen finns det nu möjlighet att öva avancerade räddningsinsatser med helikopter, stridsflyg och transportflyg med modern teknik.

CHARLOTTE PETTERSSON/FÖRSVARSMAKTEN

LOUISE LEVIN

Sista chansen att se Försvarsmaktsflygningar med gamla SK 60 uppstår i Linköping den 18 juni.

FLYGFEST MED SK60

TISDAGEN DEN 18 juni flyger legendariska SK 60 för sista gången. I vart fall med Försvarsmaktens vingar. Då hålls nämligen en så kallad avvecklingsceremoni i Linköping som markerar slutet på den drygt 60-åriga eran med planet som utbildat generationer av piloter.

REKORDKAMPANJEN

FÖRSVARSMAKTEN

Citat rullade på en skärm på Stockholms central, som bemöttes med "Vi delar inte din åsikt men är beredda att gå i strid för din rätt att uttrycka den".

Årets upplaga av Försvarsmaktens kvinnodagskampanj engagerade fler än någonsin.

MED CITAT SOM "Kvinnor är odugliga som soldater" och "I en pressad situation blir kvinnor hysteriska" rörde Försvarsmaktens kvinnodagskampanj upp känslor på ett sätt som få kampanjer gjort. Enligt projektledare Elin Lidén engagerade den nästan tre gånger så många jämfört med tidigare upplagor, och hon beskriver satsningen som framgångsrik.

– Den väckte en hel del starka känslor och fick överlag ett positivt mottagande, även om det också förekom en del upprörda reaktioner.

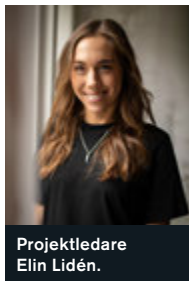
Kampanjen byggde på en mängd negativa citat från olika plattformar på nätet, som

ställdes mot bilder och filmer på kvinnor som motbevisar samma citat. I samband med varje bild eller film skickades även budskapet att Försvarsmakten är redo att försvara allas rätt att uttrycka sin åsikt, även när de inte delar den.

– Det finns fortfarande personer som tycker att kvinnor inte passar in i Försvarsmakten. Om sådana föreställningar får stå oemotsagda kommer de fortsätta spridas i samhället och motverka Försvarsmaktens arbete för att engagera fler kvinnor.

Har Försvarsmakten lärt sig något av kampanjen?

– Jag tycker personligen att vi har lärt oss att vi inte ska vara rädda att kommunicera sådant som kanske svider, upprör eller berör. På så sätt visar vi tydligt att vi tar ställning och står rakryggade i våra värderingar.

Projektledare Elin Lidén.

HALLÅ DÄR

... **Ulf Henricsson**, överste av 1. graden, numera pensionär. Du får utmärkelsen svärdsorden, med tillägget kommandör av första klassen. Detta för "mycket föredömligt ledarskap" som befälhavare för BA01 (Nordbat 2) i Bosnien och Hercegovina från september 1993 till april 1994.

TOMAS OHLSSON/TT

Grattis till utmärkelsen!

– Tack så mycket!

Kommer du att fira?

– Nej, eller ja förresten. Det blir nog ett glas vin.

Betyder det något extra att få utmärkelsen?

– Ja, det gör det väl någonstans. Men jag vill understryka att vi var 1 300 man som åstadkom det där. På den tiden fanns det heller ingen svärdsorden att dela ut (Efter ett uppehåll på drygt 50 år börjar Sverige dela ut utmärkelser som Vasaorden och Svärdsorden igen.)

Vad gör du idag?

– Tja, i dag ska jag iväg och titta på en grannes avloppsanläggning.

Njuter av pensionärlivet alltså?

– Ja, det kan man säga. Jag bor på landet utanför Södertälje, i Järna.

Tänker du ofta på de här händelserna på 90-talet?

– Ja, jag blir påmind ganska ofta. Kamrater och soldater från den tiden ringer ofta och vill prata om den tiden. Dessutom har det ju skrivits så mycket om det, så man blir påmind och tänker på det.

SAMARBETE MELLAN MILITÄR OCH CIVIL SJUKVÅRD TAJTAS

I mars besökte sjukvårdssoldater från Livgardet Danderyds sjukhus och Karolinska Universitets-sjukhuset i Solna. Syftet var att stärka kontakten mellan militär och civil sjukvård.

BESÖKET BESTOD AV EN rundvandring i den civila sjukvårdsmiljön och en föreläsning av en sjukvårdspersonal med 360. Trots olika tillgång till material och utrymme fanns det likheter i kunskap och strävan att rädda liv – oavsett militär eller civil yrkesroll.

Översergeant Juha Mauno, tidvis tjänstgörande specialist-sjuksköterska från 1:a militärpolisbataljonen var en av dem som deltog vid besöket. Han berättade om arbetsprocessen om någon blir allvarligt skadad under militär verksamhet. För att vinna tid och minimera skadeutfallet kan utbildad militär personal transportera den skadade till sjukhus. Det aktuella sjukhuset meddelas via ett specifikt telefonnum-

Sergeant Amelinn Selinder, instruktör inom sjukvård på Livgardet tillsammans med Sen Chai, ledningsansvarig vid akuten på Danderyds sjukhus.

CAITLIN OVIST/FÖRSVARSMAKTEN

mer att en kritiskt skadad patient är på ingång.

– Väl framme rullas patienten in till akutmottagningen där vi lämnar en kort muntlig rapport om läget. När rapporten är godkänd tar den civila sjukvården över, säger Juha Mauno.

Sergeant Amelinn Selinder, instruktör inom sjukvård på 12:e motoriserade skyttebataljonen deltog också under besöket.

– Grundförståelsen för processen är viktigt. Vi behöver

veta hur den civila sjukvården jobbar, när i tid vi ska in i processen och vilken information de vill ha av oss, säger Amelinn Selinder.

Besöket var endast teoretiskt men förhoppningen är att inom tid avancera det till mer praktiska övningar, där militär och civil sjukvård provas tillsammans.

– Ambitionen är att längre fram kunna genomföra hela kedjan fullt ut, från samverkan till genomförande, säger Juha Mauno.

MODERNARE SPANING TILL SJÖSS

Efter en rad förseningar kunde Försvarsmaktens nya signalspaningsfartyg döpas i mars.

HMS ARTEMIS ersätter HMS Orion som tjänstgjort i drygt 40 år på haven, där hon tjänat och skyddat Sverige genom att samla in kvalificerade underrättelser. Det nya fartyget är större, bekvämare och framför allt modernare. Det märks såväl för besättningen

HMS Artemis är större och modernare än HMS Orion.

CECILIA LINDBERG

som för FRA:s personal, som är de som genomför själva underrättelsearbetet. Hytter, matsal, gym och arbets-

platserna ombord uppfyller modern standard vilket är viktigt när man är till sjöss under långa tider.

PATRIA

Pansarterrängbil 300 ur den förserie om 20 fordon som redan har levererats till Försvarsmakten.

321 NYA PANSARFORDON

Inte mindre än 321 nya pansarfordon rullar in i Försvarsmakten med start nästa år. Fordonen tillverkas av finska Patria och får beteckningen pansarterrängbil 300.

BILARNA ÄR BARA minimalt anpassade efter svenska behov, vilket möjliggör snabba leveranser. Den största anpassningen är integrering av ledningsstödsystem mark.

Fordonen ska bland annat utrustas med skyddsformåga i form av rökkastarsystem, automatiskt brandsläckningssystem samt verkansystem med "överlagrad vapenstation". Den kan bestyckas med exempelvis tung kulspruta, granatspruta

och pansarvärnsvapen.

Beställningen är ett resultat av ett multinationellt samarbete kring utveckling mellan Sverige, Finland, Lettland och Tyskland, samt industriföretaget Patria – Common Armored Vehicle System, CAVS. Sverige anslöt sig till CAVS 2022.

En förserie om 20 fordon har redan levererats till Försvarsmakten. I beställningen ingår trupptransportfordon, stridsledningsfordon och sjukvårdstransportfordon. Trupptransportfordonen börjar levereras under nästa år. Leveranserna fortsätter sedan till 2030.

Bilarna går loss på 5,3 miljarder kronor.

PANSARTERRÄNGBIL 300

» Patgb 300, Patria 6x6, är ett

allhjulsdrevet 24 ton tungt bepansrat fordon med min- och ballistiskt skydd. Det har två mans besättning och en skytt, samt nio medåkande soldater i trupputrymmet.

- » Fordonet är utrustat med bland annat luftkonditionering, justerbar lufttrycksnivå i däck, hydrostatiska stötdämpare, automatiskt brandsläckningssystem i motor samt i besättnings- och trupputrymme, kamerasystem för dag- och nattkörning och vinsch.
- » Förserien har en ringlavett som beväpning för kulspruta M/58 eller tung kulspruta M/88.
- » Vid serieleverans kommer fordonen vara utrustade med överlagrad vapenstation som beväpning.

Den 11 mars hissades den svenska flaggan som nummer 32 utanför Natos högkvarter i Bryssel.

NATO

FLAGGOR I TOPP FÖR NATO

Måndagen 18 mars bjöd överbefälhavare Micael Bydén in till en flaggceremoni på Karlbergs slott i närvaro av H.M. Konungen, för att manifestera Sveriges inträde i försvarsalliansen Nato.

– Nu är vi med om skiftet att gå från att vara partner till allierad, det är en stor förändring för Försvarsmakten och min personal. Försvaret av Sverige börjar nu vid Natos gemensamma gräns. Försvarsmaktens uppdrag från och med nu lyder: Vi försvarar Sverige, våra allierade och vår frihet att leva som vi själva väljer, sa ÖB i sitt tal till åhörarna.

Under ceremonin talade även statsminister Ulf Kristersson och MSB:s generaldirektör Charlotte Petri Gornitzka.

Efter ceremonin välkomnades särskilt inbjudna gäster

in till Rikssalen i slottet där statsminister Ulf Kristersson och Socialdemokraternas partiledare Magdalena Andersson höll tal till Natoländernas ambassadörer i Sverige.

Veckan innan hade ceremonier hållits på ett stort antal förband runt om i Sverige. Natoflaggan hissades bland annat på Högkvarteret i Stockholm, i Enköping, Kungsängen, Skövde, Muskö, Revingehed, Uppsala, Boden och på Gotland.

På Högkvarteret talade landsbygdsminister Peter Kullgren och Försvarsmaktens generaldirektör Mikael Granholm till personalen. Övriga förband hade också prominenta gäster, bland annat statsråd, många med lokal anknytning.

”Vi tar nu steget in i en ny epok, tillsammans med våra allra närmsta vänner. Aldrig tidigare har vår säkerhet varit så intimt sammanflätad med

våra allierade i Europa och Nordamerika”. Så lød ett utdrag ur talen.

Samtidigt, vid Natos högkvarter i Bryssel, hissades Sveriges flagga och statsminister Ulf Kristersson höll ett anförande och en pressträff tillsammans med Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg. Närvarade i Bryssel gjorde bland andra kronprinsessan Victoria, överbefälhavare Micael Bydén och flertalet svenska partiledare.

Den svenska flaggan hissades även vid Natos övriga operativa högkvarter runt om i världen, som vid SHAPE, Supreme Headquarters Allied Powers Europe i Mons, Belgien och vid JFC, Joint Forces Command i Brunssum, Nederländerna, i Norfolk, USA och i Neapel, Italien, samt vid Natohögkvarter i Turkiet, Storbritannien och Tyskland.

TONGIVANDE UPPVISNING

Inför ett nästan fullsatt Wisby Strand uppträdde US Army Europe and Africa Band and Chorus en lördag i mars. I publiken: brigadgeneralerna Bryony Terrell och Mattias Ardin, som var helt överens: "Ett fantastiskt uppträdande och ett ljudligt bevis på de goda relationerna mellan våra länder."

BRIGADGENERAL BRYONY Terrell, US European Command Deputy Director for Global Partnering, var värd för konserten med US Army Europe and Africa Band and Chorus. Konserten avslutade en tvåveckorsturné i Sverige och Danmark.

Under besöket på Gotland hann Terrell också besöka P 18

United States Army Europe and Africa Band and Chorus är baserade i Sembach, Tyskland och gör över 200 spelningar om året.

TERRANCE EVANS/USAEUR-AFR BAND AND CHORUS

och där träffa överste Dan Rasmussen och regementsförvaltare Daniel Martell, som bland annat förevisade stridsfordon 90 och stridsvagn 122.

– Hängivenheten hos regementets personal är slående, viljan att försvara Gotland är så tydlig. Och nu förstår jag till

fullo öns strategiska läge och varför den kallas för världens största osänkbara hangarflytt, säger Bryony Terrell.

US Army Europe and Africa Band är en orkester med omkring 50 heltidsanställda musiker och sångare – som alla är soldater i grunden.

PÅ NY POST

Generalläkaren **Claes Ivgren** befordrades till brigadgeneral den 3 april.

Överstelöjtnant **Daniel Rydberg** placeras som brigadchef vid I 19 från 11 april tills vidare, dock längst till 31 maj 2027.

Brigadgeneral **Lennart Kvannbäcken** får förlängd tjänstledighet för tjänst vid Inspektionen för strategiska produkter.

Överste **Adam Camél** placeras som enhetschef för Stödenheten vid Marinstaben från 1 februari tills vidare, dock längst till 31 januari 2027.

Överste **Fredrik Zetterberg** placeras som stf delegationschef vid Neutral Nations Supervisory Commission (NNSC) under perioden 31 maj i år till 30 juni 2026.

Överste **Carl van Duin** får fortsatt tjänstledighet för anställning vid

Försvarshögskolan fram till den 31 mars 2026.

Överste **Gustaf Wallerfelt** får förlängd tjänstledighet för sitt chefsförordnande vid FRA från 1 juli tills vidare, dock längst till 31 mars 2027.

Överste **David Safliind** placeras som chef för Stockholms amfibieregemente från 1 februari tills vidare, dock längst till 31 januari 2027.

Kommandör **Anders Sundeman** får förlängd placering som stf avdelningschef vid HKV FST STÖD LEDUND från 1 april tills vidare, dock längst till 31 maj 2025.

Överstelöjtnant **Anders Malm** placeras som chef för Rikshemvärnsstaben vid HKV FST från den 2 april tills vidare, dock längst till 30 juni 2027.

Överste **Gustaf Dufberg** placeras

som chef för Livgardet från den 27 mars tills vidare, dock längst till 31 januari 2027.

Överste **Stefan Nacksten** placeras som chef för infrastrukturavdelningen vid FST STÖD från den 27 mars tills vidare, dock längst till 31 dec 2027.

Överste **Peter Hederstedts** placering som chef för Västra militärregionsstaben förlängs från 1 sep 2024 tills vidare, dock längst till 31 aug 2026.

Martin Schönning placeras som tillförordnad avdelningschef vid FST GEN från 1 feb tills vidare, dock längst till 31 dec 2024.

Eva-Marie Winbladh placeras som tillförordnad sektionschef vid Arbetsgivarutvecklingssektionen i Försvarsstaben från 19 feb till och med 31 dec 2024.

PORTRÄTTET

TATTOOCHEFEN

Major Robin Wahl på Södra Militärregionens stab är mannen bakom Sveriges enda tattoo, som arrangeras tillsammans med Eksjö garnison.

” Få musikaliska upplevelser blir starkare än när jag står framför de drygt 400 musikerna, höjer taktpinnen och slår igång det första stycket i slutkonser-ten. Kraften från alla musiker, alla blåsinstrument och för den delen säckpipor, i inramningen som bara ett tattoo kan ge – det är nog därför jag tackade ja till att leda Sveriges enda tattoo.

Samtidigt måste jag säga att allt jobb som leder fram till den stunden, att organisera hela den musikaliska delen som utmynnar i Tattooveckan i Eksjö i slutet av juli, är väldigt spännande. Även om det förstås också är utmanande, särskilt i år då jag samtidigt läser på Högre officersprogrammet och har tillbringat en stor del av tiden i Oslo. Men att ha kontakt med de utländska orkestrarna, jobba fram ett program som både är genomförbart och skapar den storslagenhet som utmärker ett tattoo, det ger en oerhörd energi.

Att jag själv inte får spela gör inte så mycket då jag får äran att dirigera i stället. Mitt trumpetspel får jag utlopp för ändå eftersom jag då och då spelar i andra sammanhang resten av året. Visserligen har det blivit allt mindre tid för det på senare år, eftersom jag prioriterar jobb, utbildning och familj – inte nödvändigtvis i den ordningen, dock.

Nu ser jag fram emot det stora evenemanget. Det blir

lite speciellt eftersom vi för första gången har en japansk orkester. Och även om jag vet att allt kommer att lösa sig – det är andra året jag gör det här – vet jag samtidigt att det kan inträffa saker som jag eller någon annan i vår organisation inte rår över.

Jag håller bara tummarna för att det inte blir riktigt lika spännande som förra gången. Då såg det ett tag ut som om den tyska orkestern inte skulle hinna fram i tid på grund av en flygstrejk. Men allt ordnar sig, som sagt, och så även den gången. Vilket var en väldig tur eftersom orkestern skulle spela under en av höjdpunkterna under tattooet, ett soloframträdande som var arrangerat för just den tyska orkestern. ”

TATTOOVECKAN I EKSJÖ

En rad framträdanden av främst blåsorkestrar som spelar militärmusik. Även framträdanden av sångare, dansare samt vapenexercis och drilltrupper.

När och var: Den 25–27 juli i centrala Eksjö.

Orkestrar från sju nationer:

Belgien, Danmark, Finland, Japan, Storbritannien, Sverige, Tyskland

Övrigt: Eksjö garnison är medarrangör till Eksjö International Military Tattoo tillsammans med föreningen Eksjö tattoo och Eksjö kommun. Årets evenemang blir det trettonde sedan 1989.

Den 18 mars hissades flaggor på Karlbergs slott för att manifestera Sveriges anslutning til Nato. En av dem som var där är Jonas Haggren, Försvarsmaktens man i Natos militära kommitté. Vi träffade honom strax före den historiska ceremonin.

MÅL

FRAM TILL DEN 7 mars satt Jonas Haggren vid sidan om när Natos militära kommitté samlades. Sedan dess sitter han tillsammans med de andra 31 i ringen, mellan Turkiet och Spanien.

Förändringen av sittplats är naturligtvis oväsentlig i sig. Det väsentliga är detta: nu räknas Sveriges röst i Nato. Nu förväntas Sverige bidra, eller leverera som det heter på modern svenska.

– Valutan i Nato är just förstås väsentlig att leverera. Om man gör det på ett bra sätt bygger och stärker man förtroendet för

Sverige. Vilket i sin tur ger oss större möjligheter att agera och påverka, säger Jonas Haggren.

Han är på blixitvis i Stockholm för att delta i ceremonin som ska hållas på Karlbergs slott. Om bara ett par timmar sätter han sig på ett flyg tillbaka till Bryssel där hans arbetsplats finns sedan i somras, då han klev in som Sveriges militära representant vid Nato-delegationen. Men nu är han alltså Sveriges representant i Natos militärkommitté, och ÖB:s direktlänk in i Nato.

Samtidigt som anslutningen innebär en påtaglig lättnad är

Jonas inte sprudlande glad och han ser egentligen tämligen små skäl att fira.

– Missförstå mig inte, det är nödvändigt, det är bra att vi nu är en allierad. Sverige och Europa blir säkrare när även vi är en del av Nato. Men man behöver komma ihåg att detta sker mot en väldigt mörk botten.

FLYGANDE START

SVERIGE FÅR NÅGOT av en flygande start i alliansen. Inte minst för att vi samarbetat och övat med andra länder under många år. Men också, påpekar Jonas Haggren, för att vi är bra

Sveriges militära representant, Jonas Haggren, på plats i Natos militära kommitte. Mellan kollegerna från Turkiet och Spanien.

GÅNGEN

på engelska, har en hög utbildningsnivå och välfungerande arbetsmetoder och är uppskattade. Det är faktorer som gör att han tror att Sverige kommer att kunna integreras snabbare in i Nato än många andra länder.

Å andra sidan finns det en risk för att vi vill för mycket för fort, vilket skulle kunna bromsa utvecklingen.

– Vi är ju svenskar ... och vill gärna prestera 180 procent direkt, säger Jonas Haggren med ett försiktigt leende.

– Det vore bra om vi dels kunde sänka förväntansnivån

en aning, dels inse att vi faktiskt redan är duktiga och uppskattade.

STÄRKER NATO

DET SENARE ÄR också ett av skälen till att Sverige välkomnats med ”värme och genuin glädje”, som han uttrycker det. Ett annat är förstås vad landet innebär för Natoalliansen som helhet. Sveriges anslutning betyder att alla länder på Nordkalotten och runt Östersjön nu tillhör alliansen, vilket i sig stärker Nato.

Utöver den rent geografiska aspekten ser Jonas att Sveri-

ge och Försvarsmakten för med sig många starka kort in i alliansen.

– Egentligen vill jag lyfta fram hela Försvarsmaktsstrukturen, men det som syntes direkt i samband med anslutningen är ju de avskräckningsoperationer och -övningar som vi deltar i. Vi deltar snart i Natos air policing, i deras stående marina styrkor och ska skicka trupp till Lettland. Men även våra logistikförmågor ... Det är svårt att peka ut någon enskild del, utan det är helheten, måste jag säga.

Men det är långt ifrån ett

”färdigt paket” som kan levereras in i alliansen. Stora förändringar behöver ske inom kort när varje del av Försvarsmakten. Den största utmaningen, åtminstone för den största stridskraften armén, enligt Jonas, blir att skapa ”deployerbarhet”. Alltså att kunna flytta förband utanför landets gränser och skapa brigader.

En annan skapligt tuff nöt blir att få ledningssystem att fungera fullt ut i Natomiljö. Världlandsstöd är ett tredje område som behöver anpassas och stärkas. Kommunikation mellan Försvarsmakten och Natos olika delar ett fjärde ...

– Jag vill påstå att hela bredden inom Försvarsmakten blir påverkad.

Men den kanske allra största utmaningen handlar om att förändra inställning och förhållningssätt i organisationen, hos beslutsfattare och även allmänheten, tror Jonas Haggren. Att sprida insikten att allt vi gör för vårt nationella försvar också gagnar Natos försvar och vice versa.

– Vi måste förstå att när vi stärker exempelvis världlandsstödet för att kunna ta emot al-

lierade, stärker det också vårt eget försvar. Det är inte så att vi ”ger bort” något till Nato när vi genomför anpassningar som allierad. Det som stärker oss i alliansen stärker också vårt eget försvar.

NATO ÄR BYRÅKRATISKT

INOM FEM-SEX ÅR kommer ungefär 250 personer att jobba i Natostrukturen. Det rör

”Det är inte så att vi ger bort något till Nato när vi genomför anpassningar. Det som stärker oss i alliansen stärker också vårt eget försvar.”

sig främst om militär personal, men även civila medarbetare. Ännu är det rimligen för tidigt för att kunna säga något tvärsäkert om hur det är att jobba i organisationen. Men upplägget med 32 medlemsländer som ska fatta beslut enligt konsensusprincipen – alla ska vara överens – bäddar för många och utdragna beredningar och förhandlingar. Och visst är Nato byråkratiskt, medger Jonas Haggren.

– För Sveriges del innebär det att man måste ha en uppfatt-

ning i frågorna tidigt för att få inflytande. Det är vi inte vana vid; under många år av arbete nära Nato har vi inte behövt ha en uppfattning.

Av bland annat det skälet blir också samspelet mellan Försvarsmakten och politiken ännu viktigare, påpekar Jonas Haggren. Försvarsmakten kommer att behöva ”släppa in politiken tidigt i processer-

na” för att få genomslag i Natostrukturen.

Om några timmar ger han sig ut till Karlbergs slott för att delta i ceremonin med anledning av Natoanslutningen. Direkt därefter väntar ett par timmar på flyget tillbaka ner till Bryssel. Jonas Haggren påminner om att Sverige och Försvarsmakten knappast har tid för någon smekmånad. ◀

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

Måndagen 18 mars bjöd ÖB in till en flaggceremoni på Karlbergs slott för att manifestera inträdet i Nato.

HANPIUS ANDERSSON/FÖRSVARSMAKTEN

Jonas Haggren, Rob Bauer – chef för militärkommittén – och ÖB.

NATO

SÅ FÖRÄNDRAS FÖRSVARSPLANERINGEN

Att Sverige nu är en del av Nato innebär nya militärstrategiska förutsättningar som påverkar Försvarets försvarsplaner. ”Vi måste arbeta i två planeringssår, både med Nato och med den svenska nationella försvarsplaneringen”, säger Carl-Johan Edström, chef för operationsledningens i Hökvarteret.

NATOS FÖRSVARSPLANERING bygger på ett kollektivt försvar där man ska kunna möta alla typer av hot, oavsett varifrån de kommer, det så kallade 360-perspektivet. All planering utgår också från alliansens tre huvuduppgifter – avskräckning och försvar, förebyggande av kriser och krishantering samt säkerhetssamarbete.

Inledningsvis kommer de befintliga nationella försvarsplanerna vara grunden när Försvaretsmakten kliver in och deltar i Natos försvarsplanering. Men efter hand kommer de att revideras och anpassas till Natos planer.

I och med Nato-medlemskapet kommer den svenska geografien, med en del av territoriet i Arktis, Gotlands strategiska läge i Östersjön samt vikten av att Göteborgs hamn fungerar, också påverka Natos försvarsplanering. Inte minst när det gäller försvaret av Finland och de baltiska staterna. Det ger också nya förutsättningar för försvaret av Norge.

– Vi måste självklart se till att vi kan

Luft- och robotförsvar är en av grundstenarna i det kollektiva försvaret.

kontrollera Östersjön och att Gotland kan försvaras. Men vi måste också ta hänsyn till de stora truppflyttningar som Nato har planerat ska gå sjövägen, från Nordamerika till norra Europa via passagen mellan Atlanten och norska havet. Mer konkret är det en linje mellan Grönland, Island och Storbritannien, säger Carl-Johan Edström.

VÄRDLANDSSTÖD VIKTIGARE

FÖRSVARSMAKTEN BEHÖVER också ta höjd för att Sverige ska kunna vara ett basområde för Nato-operationer med armé-, marin- och flygförband. Därför blir förmågan att kunna leda och planera för värdlandsstöd särskilt viktig.

Utifrån de geografiska förutsättningarna kommer det för svensk del att krävas en förbättrad ledningsförmåga för att leda förband

på operativ nivå. Inte minst i och kring Östersjön, i de norra delarna av Norden samt vid svensk ledning av värdlandsstöd. Här finns också ett behov av att kunna integrera med Natos luft- och robotförsvar.

– Natos luft- och robotförsvar är ett av de viktigaste samarbetsområdena på kort sikt, säger Carl-Johan Edström.

Försvaretsmakts ambition är att de nordiska länderna ska ha samma geografiska operationsområde och tillhöra samma operativa stab. Just nu tillhör man det operativa hökvarteret i Brunssum i Nederländerna, men på sikt kan det bli en övergång till staben i Norfolk i USA.

– Operationsmiljön i norra Europa kräver ett gemensamt och samordnat försvarskoncept, säger Carl-Johan Edström.

– Vi tittar redan nu på utvecklandet av en nordisk och arktisk plan till stöd för samarbetet i Nato. ◀

Text **Philip Simon/OPL**

Carl-Johan Edström, chef för operationsledningen på Hökvarteret.

”JAG SER INGET SLUT”

DEN 24 FEBRUARI VAR DET TVÅ ÅR SEDAN RYSSLANDS FULLSKALIGA OCH BRUTALA INVASION AV UKRAINA. ÖB MICAEL BYDÉN FÖRKLARAR VARFÖR DET ÄR NÖDVÄNDIGT ATT FORTSÄTTA GE VÅRT STÖD.

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST**
Komm

ÖB MICAEL BYDÉN är påtagligt berörd. Men samlad och avslappnat fokuserad.

Skälet till att vi sitter i hans arbetsrum är främst detta: det var två år sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina med målet att ta landet. Utplåna den fria nationen Ukraina. Det finns naturligtvis inget skäl att fira detta. Men det finns skäl att påminna om det som sker, belysa det, reflektera över det.

Kriget är inte ”där borta”. Kriget är hos oss, säger Micael Bydén, i Europa. Och det har

rubbat den säkerhetsordning som vi har vilat trygga i under decennier.

Han tog emot beskedet om Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina den 24 februari 2022 med förfäran och bestörtning, men också viss förvåning.

– Vi hade följt utvecklingen noga och visste att en storskalig invasion var en möjlig utveckling. Men med tanke på de höga militära risker en sådan skulle medföra var den bara ett av flera alternativ, berättar han.

Risker som handlar om långa avstånd, krav på en omfattande logistik och behov

av stora resurser. Och det är risker som har ”fallit ut”, som ÖB uttrycker det och han konstaterar att invasionen har kostat oerhört mycket i form av mänskligt lidande för det ukrainska folket.

IMPONERAD

I ETT VIDEOKLIPP från hans resa till ett frontavsnitt i Ukraina, i november förra året, syns den ukrainska besättningen i ett stridsfordon 90 och artillerister vid en Archerpjäs. Stämningen är nästan uppsluppen, i vart fall inte tryckt. En av soldaterna frågar inkännande: ”fryser du inte?”. ÖB svarar i en nästan skämtsamt ton att han är

Överbefälhavare Micael Bydén.

UKRAINA

I november 2023 bevittnade ÖB själv den starka försvarsviljan som har präglat Ukrainas kamp, under en resa till ett frontavsnitt.

från Sverige.

– Inför resan ser man framför sig att man ska komma till ett land, sönderslaget och med soldater som är helt nerkörda och om inte uppgivna så åtminstone väldigt tyngda. Men de jag träffade där ute – det lyser ju försvarsvilja ur ögonen på dem! När de pratar är det så tydligt att det bara finns en väg fram för dem, att de ska vinna.

Han har talat om det i media tidigare och det har rapporterats på andra sätt: försvarsviljan, motståndskraften. Och där i klippet säger han det till dem, att han är imponerad av detta. Soldaterna tar det med ro. Som om det vore så självklart; vad har vi för val?

Resan genom Ukraina fram till frontavsnittet – han vill inte tala om exakt var detta var – gick delvis genom byar och små samhällen som var fullkomligt förstörda. Villor som uppenbarligen beskjutits med ett överflöd av ammunition, allt förstört.

– Där fanns inga – som jag kan bedöma – militära hot. Men man har bara skövlat och civilbefolkningen har varit uppenbara mål. Då blir jag först ledsn, det är så sorgligt. Men sen blir jag mest förbannad. Den här totala förstörelsen för sakens skull, det har jag väldigt svårt för, säger Micael Bydén.

Han sitter i sitt rum som Sveriges överbefälhavare, talar med mig som Sveriges överbefälhavare. Personligt men professionellt. När han berättar om sorgen och ilskan över Rysslands hänsynslösa och brutala skövling av byar, långt från militära mål, skymtar något av privatpersonen Micael

FÖRSVARSMAKTEN

”Det är viktigt att vi fortsätter att ge stödet så långt det är möjligt. Det är vår egen säkerhet vi investerar i när vi ger stöd till Ukraina.”

Bydén fram. Detta berör honom djupt.

I dagarna före intervjun presenterades det 15:e stödpaketet till Ukraina – det största paketet hittills med ett värde av 7,1 miljarder kronor. Sverige ska skicka stridsbåt 90, artilleriammunition, luftvärnssystem, pansarvärnsrobotar, granatgevär, handgranater, sjukvårdsutrustning, sjuktransportfordon. Bland annat.

GÄLLER VÅR EGEN SÄKERHET

PAKETEN PÅVERKAR naturligtvis Försvarsmaktens tillväxt

och Micael Bydén har också klargjort att målen i Försvarsbeslut 20 inte kommer att nås som en följd av detta. Men han är övertygad om att de varit – och är – nödvändiga.

– Det är viktigt att vi fortsätter att ge stödet så långt det är möjligt. Det är vår egen säkerhet vi investerar i när vi ger stöd till Ukraina.

Och även om stödet har inneburit en påfrestning för Försvarsmaktens personal, i synnerhet tillsammans med all övrig verksamhet som övningar, beredskapsoperationer

och inte minst Natoförberedelser, ser Micael Bydén positiva effekter av det.

– Förutom att det bidrar till att stärka Ukrainas försvar, så lär vi oss väldigt mycket om vårt eget system, och det i en takt som vi aldrig hade kunnat nå annars.

Och det stärker den interna stoltheten och förståelsen för vad vi kan uträtta. Micael Bydén minns ett besök i Halmstad, där svenska soldater utbildade ukrainare på robot 70-systemet. I dag säger han

”Vi lär oss väldigt mycket om vårt eget system. Och det i en takt som vi aldrig hade kunnat nå annars.”

FÖRSVARSMAKTEN

att ”det gick att ta på stämningen där”. Stoltheten och känslan av att göra något viktigt var oerhört stark.

– Instruktorerna jag pratade med förklarade att det var det absolut viktigaste de gjort under sin karriär.

Och precis som vid besöket vid fronten 2023 upplevde han att det finns ett starkt förtroende för Försvarsmaktens personal och för Sverige som land, hos ukrainarna.

Vad har du lärt dig under de här två åren?

– Dels är det lärandet om den egna organisationen som hjälper oss att bli ännu bättre. Men också hur viktiga relationer är. Både mellanstatliga och personliga relationer. Det är nödvändigt för att hitta vägar fram.

INTE TID FÖR VILA

EN ANNAN INSIKT är att det inte finns något skönjbart slut. Varken för kriget i Ukraina eller för det osäkra omvärldsläget i stort. Andra konflikter blossar upp; i Israel-Palestina, vid Röda havet och i olika delar av Afrika ... Han pekar också på Kina som ”har höga ambitioner” och i praktiken befinner sig i en stormaktskonflikt med USA. Listan fortsätter:

– Grov kriminalitet. Det har aldrig suttit så mycket folk i häkten och arrester och på fängelser, och det bara fortsätter. Det är sprängningar och skjutningar. Det är en tid där det gäller att hålla ihop på något sätt. Det kommer att vara otroligt viktigt.

Trots två dramatiska år, med stora påfrestningar för den myndighet han är chef för och en avsevärt ökad osäkerhet i Europa och för Sverige, ger Micael Bydén långt ifrån ett slutkört intryck. ”Det är inte tid för rast och vila nu” säger han och konstaterar att det kommer att vara ett fortsatt hårt tryck på Försvarsmakten framåt.

– Vi måste hitta former som gör oss uthålliga, som gör att vi har krafter kvar för att kunna växla upp ytterligare ett steg om det skulle bli värre. Och det kan bli värre – det kan inte uteslutas. <

Chefen för Södra skånska regementet P7, Lennart Widerström, fanns vid ÖB:s sida under besöket.

UTBILDAR UKRAI

Utbildningen präglades av en påtagligt hög motivation hos såväl deltagare som instruktörer.

Under förra året utbildade svenska hemvärnssoldater ukrainare i vapenhantering, sjukvård och annat som ska hjälpa dem försvara sitt land.

MALIN OCH PETER avslutade 2023 på ett speciellt sätt. De kom hem till Sverige efter sju veckor i Storbritannien där de utbildat ukrainska medborgare bland annat i hur man hanterar ett vapen och i grundläggande sjuk-

vård – kunskaper som behövs för att kunna försvara sitt land militärt. De är båda två aktiva inom Hemvärnet och ingen av dem tvekade när de fick frågan om att delta i utbildningsinsatsen, brittiskledda Interflex.

– Jag ville åka för att vara med och stötta med det jag kan, säger Malin.

– Jag ville bidra till fred i Europa med det lilla jag kan göra. Den stora anledningen är för att bidra och hjälpa Ukraina att vinna det här kriget, säger Peter.

Peter berättar om en insikt han kom hem med, som han inte hade innan de åkte iväg.

– Man ska inte gnälla på någonting egentligen, vi har det väldigt bra här i Sverige. Kriget är bara några hundra mil bort.

– Att träffa de här människorna som nu ska ut i kriget har också gett en hel del andra insikter. Deras ödmjukhet och drivkraft tror jag har öppnat många ögon, berättar Malin.

Hade du åkt igen om du fick chansen?

NSKA SOLDATER

Samarbetet med de andra nationerna fungerade mycket bra, enligt kompanichef major Daniel Remnås..

”Den krassa verkligheten var att soldaterna skulle ut i krig efter utbildningen.”

– Alla dagar i veckan, säger Malin.

Major Daniel Remnås var kompanichef för den omgång instruktörer från Mellersta militärregionen som deltog, och där Malin och Peter ingår. Han berättar att utbildningslaget bestod av både svensk personal och ukrainska officerare och

konstaterar att det var ett lyckat upplägg, då svenskarna har erfarenhet av att utbilda soldater, och de ukrainska cheferna mångårig krigserfarenhet.

Kompanichef Remnås betonar att uppdragets allvar gjorde att alla gjorde sitt yttersta – då den krassa verkligheten var att soldaterna skulle ut i krig efter

utbildningen.

– I vanliga fall handlar det om att driva sina anställda mot att göra sitt yttersta, här var det tvärtom, här handlade det mer om att hålla igen sina anställda så att man inte överarbetar saker och att man hittar tid för återhämtning. Alla var motiverade till tusen. ◀

Malin och Peter heter egentligen något annat.

Text **Filippa Lundberg Blixt/ MR M**

FÅNGADE UNDER YTAN

**FASTSPÄND, INSTÄNGD OCH
UPP OCH NER I KALLT VATTEN.
VAR TREDJE ÅR UTSÄTTER
SIG HELIKOPTERFLOTTILJENS
BESÄTTNINGSMEDLEMMAR FÖR
VÄRSTA TÄNKBARA SCENARIO**

Text Per Åhlin Foto Jesper Moldvik

Flyghjälmen fungerar även som öskar för att få ur vatten från livflotten.

– BRACE! BRACE! BRACE!

Sekunden efter att ordet du aldrig vill höra i ett skarpt läge har upprepats sänks helikopterkroppen ner i det kyliga vattnet. ”Brace! Brace! Brace!” innebär att du sitter i en flygfarkost som är på väg att haverera och att du ska förbereda dig genom att inta kraschposition.

Några sekunder senare är hela helikopterkroppen under vattenytan. Omgående vänds den upp och ner. Kvar är besättningen. Fastspända och instängda iförda utrustning som flyghjälmar, kängor och välfyllda flygvästar.

TOTALT MÖRKER

EN HELIKOPTER SJUNKER cirka tre meter i sekunden såvida den inte är sjöoperativ och försedd med flottörer. Alla i besättningen har nödluft i sin väst, men för att ta sig ut levande finns det ändå inte mycket tid att spela på. Under detta övningsmoment ska eleverna dessutom hitta ut med slutna ögon. För om det vore ett skarpt läge hade det snabbt blivit mörkt under vattnet och dessutom hade det med stor sannolikhet varit ett antal mindre hälsosamma ämnen i kabinen som du inte vill ha i ögonen.

Att sitta fastspänd, instängd och upp och ner under vatten är en situation som kan ge den lugnaste personen stresspåslag. Att då bli desorienterad, tappa referenspunkter och börja famla i kabinen kan vara skillnaden mellan liv och död.

Vi är på en anläggning utanför Esbjerg på den danska västkusten. Hit åker alla Helikopterflottiljens besättningsmedlemmar – piloter, uppdragsspecialister och tekniker i flygtjänst – minst var tredje år för att under två dagar öva undervattensevakuering ur helikopter och överlevnadsträning i vatten. För den insatte mer känt som Helicopter Underwater Training (HUET) och Sea Survival Training (SST).

En av deltagarna den här gången är Jonas Dejeby som har arbetat som helikoptertekniker och tekniker i flygtjänst på tredje helikopterskvadronen i Ronneby sedan 2006. Det är hans sjätte besök på anläggningen och därmed vet han mycket väl vad som väntar under de två dagarna.

– På bred front är det ytterst få som ser fram emot det. Jag har varit här många gånger och har inte någon klump i magen eller så, men det är ändå inte det roligaste som jag gör var tredje år. Jag vet hur nära det kan vara att det blir en jobbig upplevelse. Gränsen mellan total kontroll till full panik är minimal när du sitter fastspänd under vatten. Det räcker att du fastnar i något på väg ut eller att bältet hakar i någonting för att tankarna ska snurra iväg direkt, säger han.

STÖKIGT PÅ YTAN

ÖVNINGEN ÄR INTE slut när Jonas Dejeby och hans kollegor har tagit sig upp till ytan. Bassängen bjuder på väldigt

mycket mer än bara undervattensmoment. För att förbereda besättningen för värsta tänkbara scenario utsätts de även för miljösimulering som mörker, vågor, vind, blixtrar, dunder och regn.

PULSDRIVANDE

NÄR DE HAR kommit upp till ytan måste de först hitta varandra bland vågorna. Tillsammans simmar de på rygg till en nödflotte som de hjälps åt att dra upp varandra i. Med all utrustning som de har på sig är det ett pulsdrivande moment. Slutligen tar sig gruppen till en vinsch för att hissas upp i en simulerad helikopter fem meter upp i luften.

Allt till ljudet av rotorblad som dånar ur högtalare i taket.

– När vi väl är uppe i flotten och det blir ett vinschmoment är vi på hemmaplan. Även om många av oss inte tycker om vatten är det fortfarande så pass kul att flyga så att det är värt att åka hit och bada i två dagar för att få fortsätta med det. För oss i Ronneby som

nästan bara flyger över vatten är det solklart att det här är viktigt att träna på, säger Jonas Dejeby.

ALDRIG UNDERKÄNT NÅGON

EN AV INSTRUKTÖRERNA som hela tiden håller koll på eleverna både under vattnet och från bassängkanten är Christian Lendeng som arbetar på Flygskolan och ansvarar för HUET-utbildningen. Han har själv arbetat många år som tekniker i flygtjänst och genomfört övningsmomenten som elev.

– Första gången jag kom hit var jag väldigt nervös trots att jag hade vattenvana. Det är få som har upplevt att vara fastspända under vatten. Men vi har ett bra upplägg där vi jobbar successivt så att alla blir varma i kläderna. Vi har aldrig behövt underkänna någon.

– Det viktigaste man får med sig härifrån är att lära sig en metodik som går att applicera på hemmaplan när man ska ut på ett uppdrag ovanför vatten, säger han. ◀

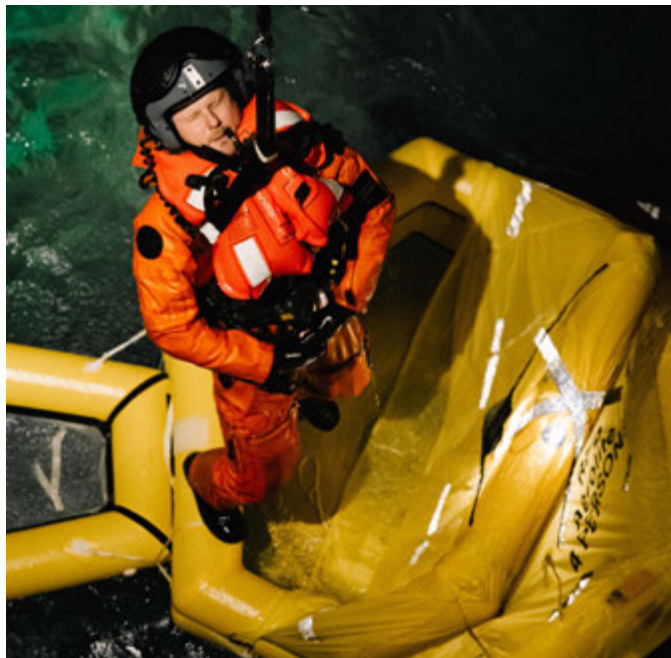

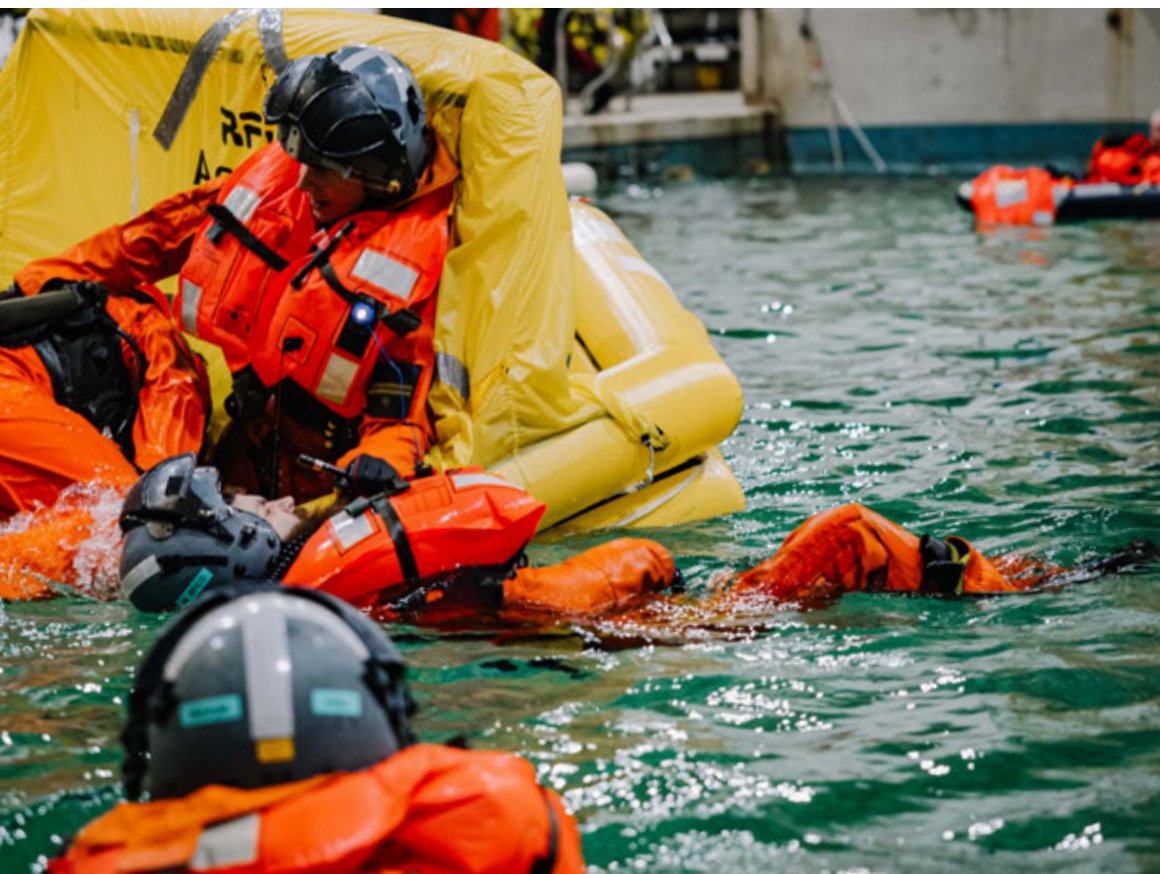
Det krävs lagarbete för att få upp alla i livflotten. "Vi håller ihop och hjälps åt att dra upp varandra. Det är ganska jobbigt med all utrustning på", säger Jonas Dejeby.

Christian Lendeng från Flygskolan har varit HUET-instruktör sedan 2019 och är nu ansvarig för HUET-utbildningen. Han hoppar fortfarande in som tekniker i flygtjänst emellanåt.

Jonas Dejeby är vinschoperatör och brukar i vanliga fall stå i andra änden, det vill säga uppe i helikoptern.

Anläggningen i danska Esbjerg erbjuder miljösimulering som mörker, vågor, vind, regn, blixtar, dunder och ljud från dånande rotorblad. För att vara i en bassäng blir det verklighetstroget.

Med i Esbjerg är även säkerhetsmaterieltekniker för att ta hand om materielen. "För oss är det en jätteviktig övning. Det är enda gången som vi får se materielen användas skarpt och att den fungerar även om vi packar om den flera gånger", säger Johan Tillfeldt, chef för säkmatsektionen på Helikopterflottiljen.

Jonas Dejeby har arbetat som tekniker i flygtjänst i många år och är nu serviceansvarig för helikopter 14-systemet. Han har arbetat på Helikopterflottiljen sedan 2006 och gjorde även värnplikten på förbandet år 2000–2001.

ALLIANSYRA

TROTS ATT ÖVNINGEN Nordic Response 24 var norsk (en del av Natos övningsserie Steadfast defender 24) var det svenska deltagare som var hårdast uppvaktade av internationell press. Möjligen beroende på det remarkabla faktumet att Sverige gick in i övningen som partner till Nato och klev ur som allierad. Här underhåller major Erik Näslund och värnpliktiga Nathalie Berglund delar av världspresen. ◀

NORDIC RESPONSE 24

» Övningen gick 4–15 mars och omfattade drygt 20 000 deltagare på land, till sjöss och i luften.

» Deltagarna kom från 13 nationer varav 4 500 var svenskar.

» Flygvapnet medverkade med 1 400 deltagare.

Förutom basförband deltog fyra stridsflygdivisioner, en helikopterskvadron samt transportflyg och specialflyg.

» Från den svenska marinen deltog en mindre del ur Amfibieregementet samt röjdykare.

**ISEN TRYCKER MOT SKROVET
NÄR FARTYGET LÄMNAR
ÖRLOGSHAMNEN BERGA
SÖDER OM STOCKHOLM.
SOLLJUSET ORKAR PRECIS
IGENOM DE TUNGA LÅGA
MOLNEN DEN KALLA
FEBRUARIMORNGONEN NÄR
42:A MINRÖJNINGSDIVISIONEN
PÅBÖRJAR ÅRETS FÖRSTA
DIVISIONSÖVNING.
ÖVERST PÅ AGENDAN:
UNDERVATTENSSPRÄNGNING.**

VICKEN JÄD

OMBORD minröjningsfartyget HMS Ven sjuder det av aktivitet. Medan fartygschefen och manöverofficern tar fartyget genom isen mot det öppna vattnet i övningsområdet i Stockholms södra skärgård förbereder sig officerarna i stridsledningcentralen en halv trappa ner för dagens aktivitet: undervattenssprängning.

Samtidigt sätter två sjömän på sig varma kläder och tar sig ut på däck. Först genomför de en mätning av vattnets egenskaper.

– Genom att skaffa oss

kunskap om aktuella salt- och temperaturskikt i vattenvolymer får vi bättre koll på alla parametrar som påverkar vår övriga utrustning, som till exempel sonarer, säger kapten Karlsson, stridsledningsofficer på HMS Ven.

SKRÄMMER BORT DJUR

EFTER MÄTNINGEN fortsätter sjömännen till fartygets akter. Där förbereder de en sjunkbomb för sjösättning genom att ta bort remmar.

– Sjunkbomben får simulera minhot, dess laddningen är skarp men inte aktiverad, säger kapten Karlsson.

Väl på plats dokumenterar besättningen miljön, samt genomför ett så kallat ramp-up-förfarande där fartyget bullrar och sänder med utrustning i vattnet för att tillfälligt skrämma bort eventuella däggdjur och fiskar från området. Även tidpunkten för övningen, februari, är vald för att aktiviteten ska ge så låg påverkan på det marina livet som möjligt.

– Allra bäst för miljön vore såklart att vi aldrig sprängde eller åkte båt över huvudet. Men vi måste öva för att behålla kompetensen och förtroendet med den materiel vi använder, säger Karlsson.

RA SMÄLL!

MARINEN

Det sprakar i hörlurarna på den specialistofficer som står med sjömännen i aktern på halvdäck.

– Fäll!

Sjömännen knuffar bomben överbord. Den sjunker snabbt genom det klara kalla vattnet.

”PERSONALTUNGT ARBETE”

NÄSTA STEG ÄR att genomföra ett så kallat identifieringsdyk,

där besättningen med hjälp av en undervattensfarkost kontrollerar undervattensmiljön och undersöker själva målet.

– Det är en hel del klargöringar och personaltungt däckarbete som ska till för att få upp kabel och utrustning på däck och klargöra farkosterna. Det är kallt och jäkligt, så vi behöver jobba så effektivt som möjligt för att behålla besätt-

ningens stridsvärde, exempelvis genom att rotera personal, säger kapten Karlsson.

Besättningsmedlemmarna tar sig nu ner i svepdurken, alltså utrymmet under halvdäck i fartygets akter. Precis som andra utrymmen ombord fyller det många funktioner. Här förvaras mängder med minröjningsutrustning, en tryckkammare för behandling

Inför insatsen genomför en sjöman mätning av vattnets egenskaper.

Besättningen monterar och kopplar kablar och olika delar på undervattensfarkosten.

av dykolycksfall, samt brandskydds- och nödskrovlagningssmateriel, allt packat i skåp och fack längs skotten och under luckor i durken.

Utrymmet fungerar även som fartygets gym, utrustat med bland annat löpband, roddmaskin och fria vikter, men just nu har sjömännen monterat ett hopfällbart klargöringsbord för undervattensfarkosten ROV-E (Remotely Operated Underwater Vehicle, ett slags undervattensdrönare, reds anm).

Med stöd av en lång checklista monterar de och kopplar kablar och olika delar på farkosten. Nyladdade batterier monteras och förseglas mot inträngande vatten. Farkosten vilar i en sjösättningsram, som också används för att lyfta den upp ur svepdurken på däck.

Väl på däck kopplar besätt-

”På 35 meters djup dyker plötsligt botten upp i farkostens kamera. Sonarbefälet sänker farten för att inte virvla upp bottensediment.”

ningen ihop den med styrkabeln och genomför några sista tester. De kontrollerar att styrning och kameror fungerar som de ska. Sedan är den klar att sjösättas.

DRÖNAREN SJÖSÄTTS

MED HJÄLP AV fartygets kran lyfts farkosten överbord och blir hängande någon meter ovanför den svarta vattenytan. ”Sjösätt ROV-E/IT” hörs i besättningens hörlurar.

I stridsledningcentralen följer sonarbefälet och sonaroperatören den lilla farkosten på sin väg mot målet omkring 200 meter bort, med hjälp av fartygets skrovfasta sonar.

Sonarbefälet styr farkosten djupare och djupare.

– 40 meter till kontakten, bäring 178, säger sonaroperatören.

Kollegan sänker farten på farkosten och dyker ytterligare några meter. På 35 meters djup dyker plötsligt botten upp i farkostens kamera.

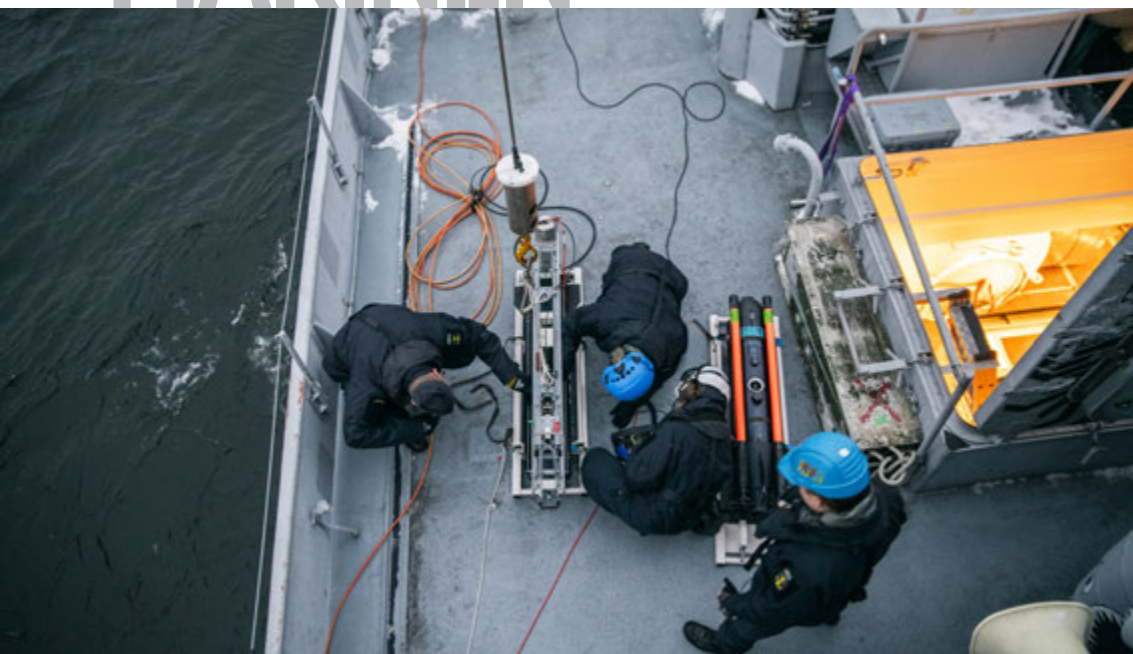
Sonarbefälet sänker farten ytterligare för att inte virvla upp bottensediment och förstöra sikten.

– 4 meter, säger sonaroperatören.

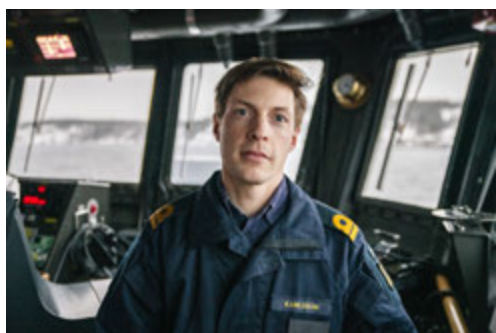
Farkosten har nått fram till kontakten. Sonarbefälet ger order till kabelföraren på däck att ta hem styrkabeln samti-

Farkosten vilar i en sjösättningsram, som också används för att lyfta den upp ur svepdurken på däck.

Besättningen kopplar ihop farkosten med styrkabeln och genomför några sista tester. Nu är den klar att sjösättas.

"I rollen som vaktchef beordrar jag insatsen, sen är det upp till besättningen, specialistofficerare och sjömän att se till att allt blir gjort på det sätt som vi övat", säger kapten Karlsson, stridsledningsofficer på HMS Ven.

digt som han försiktigt backar farkosten.

MINOR AKTUELLT HOT

OFTAST ÖVAR BESÄTTNINGEN hela kedjan fast med simulerad vapenverkan. På det sättet övas alla processer på samma sätt som om man hade skjutit eller sprängt skarpt, fast utan att få kostnaden och den påverkan på omgivningen som en skarp vapeninsats medför.

– Minan är fortfarande ett aktuellt hot i Östersjön genom de tiotusentals minor som fortfarande finns kvar som resultat av de båda världskrigen. Vi ska

också vara beredda på vad som kan komma i framtiden och vara redo att fortsatt kunna möta undervattenshot. Därför är det viktigt att vi också regelbundet genomför hela kedjan inklusive skarp verkan, säger kapten Karlsson.

Nu är kontakten identifierad, besättningen kan genom bilderna från undervattensfarkostens kamera veta säkert att det är den sjunkbomb de sjösatte en stund tidigare.

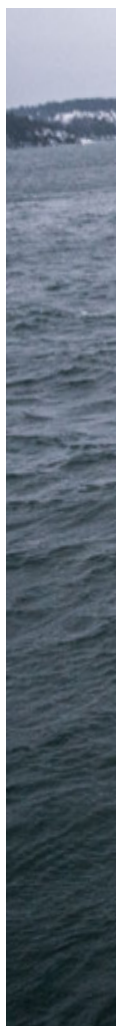
Nästa steg är nu att ta hem ROV-E/IT och sjösätta ROV-E/X för insats. Cirka 30 minuter före sprängningen läser

manöverofficeren ett varningsmeddelande på VHF-radions kanal 16, som alla fartyg till sjöss är skyldiga att passa.

– Sécurité, sécurité, sécurité. This is Swedish warship M76, callsign ZMEC. Underwater explosion in position /.../ For information listen to channel 77, out.

UTKIKAR SÄKRAR OMRÅDET

PÅ HALVDÄCK TAR besättningen emot ROV-E/IT och sjösätter ROV-E/X. I samband med sjösättningen läser bryggan varningsmeddelandet på kanal 16 igen, eftersom sprängningen

Med hjälp av fartygets kran lyfts undervattensfarkosten överbord och blir hängande någon meter ovanför den svarta vattenytan.

är nära förestående. På bryggan finns flera utkikar som med kikare och kameror säkerställer att det inte finns något djurliv eller annan aktivitet inom riskområdet.

SKÄRMEN SVARTNAR

FARKOSTEN SOM ÄR på väg mot målet bär på en sprängladdning. På väg mot målet apterar och armerar den sig själv. Det är en process i flera steg som syftar till att göra ammunitionen aktiv.

I stridsledningscentralen råder ett koncentrerat lugn. Med hjälp av ROV-E/X:ens kamera och egna sonar lokaliserar

sonarbefälet kontakten.

– Vi lägger oss nära för att få verkan mot sjunkbomben, säger kapten Karlsson.

Han för handen till talknappen på bröstet.

– Tämt var det här.

I samma stund som sonarbefälet trycker på fyr, detonerar laddningen i farkosten. Energin i detonationen får även sjunkbomben att detonera. Skärmen blir svart då den tappar bildmatningen från farkosten.

Tryckvågen från detonationen får vattenytan 35 meter ovanför att resa sig. Några hundra meter därifrån fort-

plantar sig tryckvågen genom fartygsskrovet.

– Vi är byggda för att klara de chockvågor som bildas vid detonationer i vattenvolymen, men även om vi befinner oss flera hundra meter från detonationen känner man av den rejält i skrovet.

Direkt efter detonationen genomför besättningen ett första skadesök. Alla utrymmen i fartyget kontrolleras för att undersöka om detonationen orsakat någon skada.

Skadesöket genomförs lyckligtvis utan anmärkning. Insatsen är lyckad. ◀

SWEDEC

NÄR USA RINGDE OCH VILLE ÖVA AMMUNITIONSRÖJNING I VINTERKLIMAT VAR SWEDEC INTE SENA MED ATT SVARA. UNDER EN VECKA GENOMFÖRDES FLERA MOMENT MED VERKLIGA SITUATIONER I UKRAINA SOM FÖREBILD.

Text Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm

Foto Filip Djärv/Stridsfoto

RÖJER "RYSK" AMMUNITION

EN FUKTIG, KYLIG februarivecka samlas ett 50-tal svenska och amerikanska soldater på Skillingaryd övningsfält. Uppgifterna som ligger framför dem är att oskadliggöra minor, granater och annan ammunition. Övningarna varierar men samtliga har detta gemensamt: de utgår från verkliga händelser i Ukraina – och de ammunitionstyper eller metoder som används motsvarar de ryska.

– Vi har tittat på olika situationer i Ukraina och återskapade ett urval av dem i övningsmoment. Det är en stor skillnad mot hur vi har övat tidigare, då fokus legat på improviserade sprängladdningar och en icke konventionell motståndare (läs terroristattacker, reds anm), berättar övningsledare kapten Gustav Brandt.

UTBILDADES PÅ AK 5

SOLDATERNA KOMMER DELS UR den svenska EOD-plutonen på Swedec i Eksjö, dels från amerikanska flygvapnet. En liknande övning genomfördes förra året och uppenbarligen gav den mersmak.

– Initiativet till den här omgången kom från det amerikanska flygvapnet, som ville öva med oss i vinterklimat.

Utöver rena ammunitionsröjningsmoment fick de amerikanska soldaterna även utbildning på bland annat AK 5. Skälet var enligt uppgift att amerikanska flygvapnet inte tillät dem att ta med sig och använda sina egna eldhandvapen.

Övningen avslutades med ett större moment och en annan hotbild än tidigare. En allierad enhet hade hamnat i strid och

fått flertalet skadade, samtidigt som dessa undsattes pågick strid och enheten utsattes för en självmordsbombarattack. Komplexiteten i momentet gjorde att samtliga övade grupper blev tvingade att arbeta simultant, med såväl skadade som ammunitionstekniska hot.

DÖRRÖPPNARE

PÅ SEDVANLIGT MANÉR konstaterar övningsledare, i det här fallet alltså Gustav Brandt, att ”övningen gick bra och att vi nått våra övningsmål”. Men han säger också att övningar som denna hjälper till att stärka Sveriges och Swedecs internationella position, och öppnar dörrar för ytterligare samarbeten.

– Vi är lätta att samarbeta med, bland annat tack vare att vi är välutbildade och använder metoder som är snarlika de våra internationella partner använder, säger Gustav Brandt. ◀

Gemensam styrka. Gruppen samarbetar över nationsgränserna för att flytta tunga verkansdelar (ung. explosiv del av en ”bomb”).

Under övningen genomfördes bland annat insats mot misstänkt självmordsbombare vilket ställer höga krav på såväl teknik som taktik.

Här förbereds en sprängladdning inför oskadliggörande av misstänkt objekt.

Amerikanska ammunitionsröjare fyller upp sina magasin vid utbildning på AK 5C.

Med ammunitionsröjningsroboten kan objekt oskadliggöras med minskad risk för personalen.

HUM

INT

X

by strand · Skarpnäck
by strand · Farsta strand
by strand · Hagsätra

T Upp T

De verkar i världen och nationellt och når framgång genom kreativitet och socialt samspel. "Hos oss är mångfald på riktigt en styrka", säger Carina, operatör vid Humintförbundet.

PÅ DAGEN GLÄNSER rutschkarnorna och bollhavsbollarna i glada färger och barnröster gör ljudnivån i det närmaste outtröttlig. Nu är leklandet svart och nedsläckt, men inte öde. Det är efter stängningsdags och vi har följt med Humintförbundet från K3 i Karlsborg på mörkerutbildning.

– Valet att vara på ett lekland är inte så konstigt. Kreativitet är en av de viktigaste faktorerna för operatörerna, säger Kim, som är instruktör vid mörkerutbildningen.

Att ta sig över håll och balansgångar, att navigera i trånga utrymmen eller att spela bordtennis i bildförstärkarens spökgrå verklighet är nämligen något helt annat än att göra det i lampljus.

– Vi samlar information

genom samverkan med människor, och skulle det gå åt helvete behöver vi kunna ta oss därifrån oavsett om det är dag eller natt. Det är därför vi har mörkerutbildning nu, säger operatören Carina.

I MIDNATSMÖRKER

SAMMA DAG FÖLJER VI också med operatörerna genom ett utbildningsmoment i en övergивen telestation. Utanför råder snövit vinter och kontrasten

blir stor när ytterdörren stängs bakom oss – det blir fullständigt midnattsmörkt. Men mörkerutrustningen är utmärkt och operatörerna tar sig så gott som obehindrat genom rum efter rum, in i övergивna kontor och tomma korridorer, förbi kontrollpaneler, krossade glasrutor och över tomhylsorna i trappan.

Under ett sjukvårdsmoment blir plötsligt en av operatörerna ombedd att spela allvarligt

skadad. Det gäller att snabbt få torniqueter på plats, något kollegorna ordnar omgående.

Efter utvärdering fortsätter gruppen mot nästa utmaning: att använda bildförstärkaren för att kunna läsa en text. På golvet ligger ett utdrag ur en bok med text om försvarsmedicin.

– ”Den filtrerade urinen samlas upp i uringången till urinblåsan där urinen lagras tills man kissar”, läser Carina

när hon hittat skärpan.

Just att röra sig i svårtillgängliga miljöer och att arbeta praktiskt och finmotoriskt i mörker medför många utmaningar. Det gör det viktigt att öva på moment som kan bli friktioner.

KLARLÄGGER MOTIV

HUMINT-FÖRBANDET VID K3 bedriver verksamhet som bidrar med unika värden när det gäller underrättelsein-

hämtning. Genom bland annat mänsklig interaktion tillhandahåller förbandet information som är viktig för den totala lägesbilden. Det som framför allt skiljer human intelligence från andra sensorer är möjligheten att få information om intentioner och motiv hos en motpart.

Eftersom verksamheten omgärdas av hög sekretess kan förbandet inte berätta några detaljer om hur inhämtningen går till.

Att enheten är så okänd innebär att Carina och merparten av hennes kollegor fått veta om den genom att de "känt någon som visste något om den".

– Jag är intresserad av människor och beteende och tycker att psykologi är spännande. Här får du lära dig mer om hur människor fungerar, hur du får dem att dela med sig av information och metoder för att upptäcka om de ljuger, till exempel, säger hon.

"Att röra sig i svårtillgängliga miljöer och arbeta praktiskt och finmotoriskt i mörker medför många utmaningar."

”Du ska kunna klicka med de flesta du möter”

Liksom många andra delar av Försvarmakten är Humint-förbandet på K3 i en tillväxtfas och söker fler medarbetare. Sökfönstret är öppet under vintern och följs upp av en uttagningsprocess under våren.

ROLLEN SOM CARINA har kallas PBI-operatör, vilket står för personbaserad inhämtning. Det finns också befattningar som kallas SDS-operatör där fokus

ligger på spaning, dokumentation och skydd. De båda befattningarna kompletterar varandra genom sina olika ansvarsområden inom enheten, och det övergripande målet är att nå så hög kvalitet som möjligt när det gäller efterfrågad produkt.

Som operatör är det viktigt att kunna passa in i olika sammanhang.

– Tänk dig typiska jägarsoldater; det är killar i viss ålder, ofta muskulösa. Det funkar jättebra i skogen, men ska vi sätta dem i en annan kontext så kommer de att sticka ut; ”här kommer tio individer i fighting age som är stöpta i samma form” – det går inte, säger Carina.

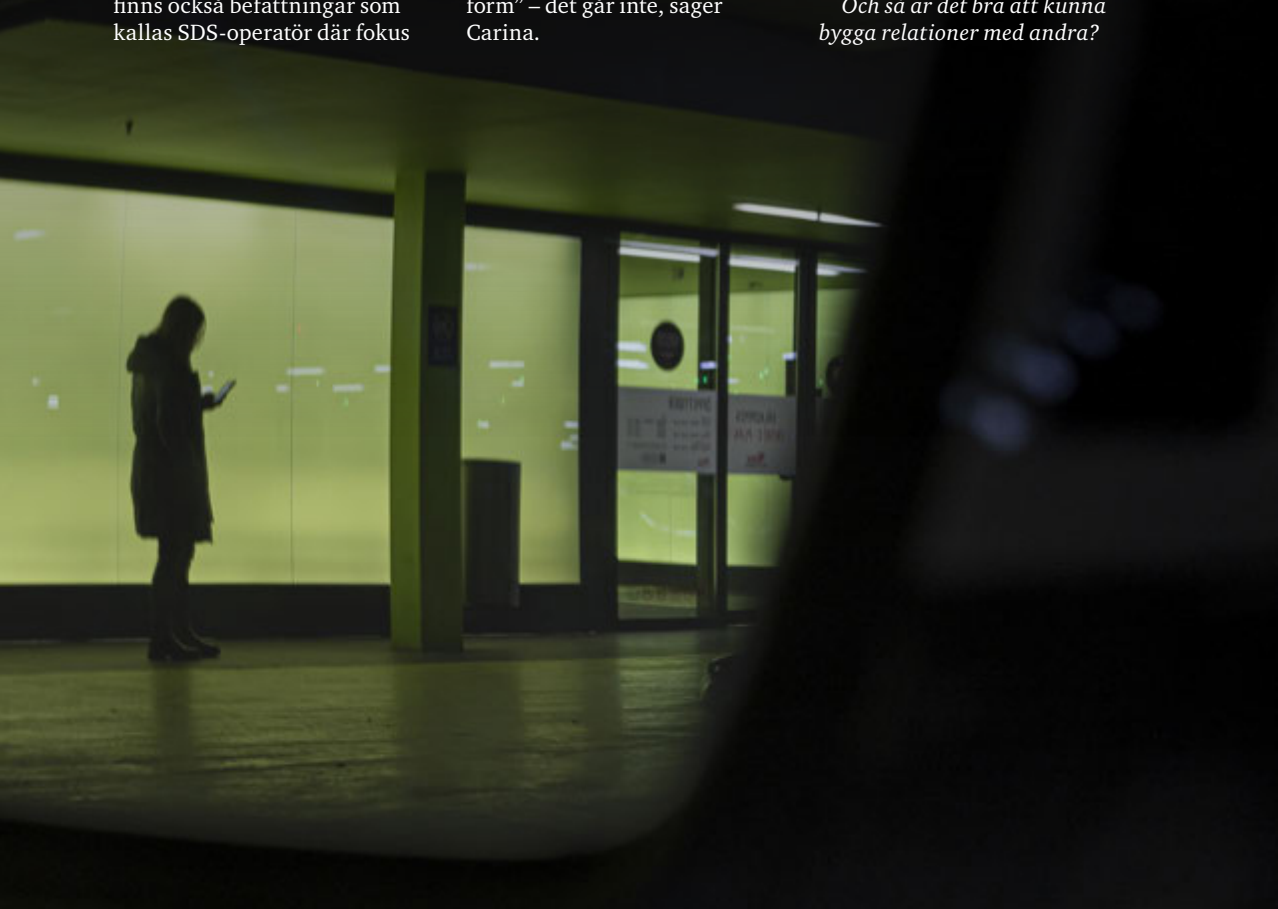
Det betyder att enheten i högsta grad är i behov av människor med olika bakgrund.

– Jag kan inte trycka nog mycket på hur viktigt det är med mångfald. Det är ingen floskel i vårt fall, utan av avgörande betydelse.

SOCIAL KOMPETENS

UTMANINGEN ÄR ATT hitta personer som klarar fys- och säkerhetskraven men som ändå kan röra sig i olika sammanhang utan att dra blickarna till sig – människor i olika åldrar, människor med bakgrund i andra länder, med språkkunskaper och av olika kön.

Och så är det bra att kunna bygga relationer med andra?

– Det är superviktigt. Den som vill bli PBI-operatör, behöver ha god social kompetens. Du behöver inte klicka med alla men du ska ändå kunna klicka med de flesta du möter, kunna prata med folk och få dem att tycka om dig; det ska finnas naturligt i dig. Sedan får du utbildning inom området när du kommer hit, säger Carina.

Möjligheten att passa in i olika miljöer behövs i hög grad eftersom Humint-förbandet är allt annat än statiskt. Operatörerna kan arbeta både i Sverige och utomlands.

– Vi verkar i Försvarsmaktens intresseområden. Där Försvarsmaktens förband är insatta behövs också inhämtande

delar för att ge högre chef en så bra lägesbild som möjligt.

FAMILJEN HÅLLS UTANFÖR

ATT KOMBINERA TILLVARON som Humint-operatör med privatliv kan vara en utmaning, men enligt Carina fungerar det bra så länge man inte är en person som drivs enbart av yttre bekräftelse. Det handlar om att kunna nöja sig med en klapp på axeln från sina kollegor, eller från sig själv.

– Min närmaste familj vet vad jag jobbar med, men de vet inte vad det innebär eller vad jag gör. Det är hög sekretess. Normalt är verksamheten det skyddsvärda men här är det vi som personer som är resursen.

Att vara den resursen – hur

trivs du med det?

– Det är väldigt spännande. Du får den civila delen, beteen-devetenskap och liknande, men du ska också kunna skjuta med ditt vapen, köra bil och agera i olika miljöer. Balansen mellan de här perspektiven är det som gör att jag vill vara här. ◀

Not. Carina heter egentligen något annat

ORDLISTA

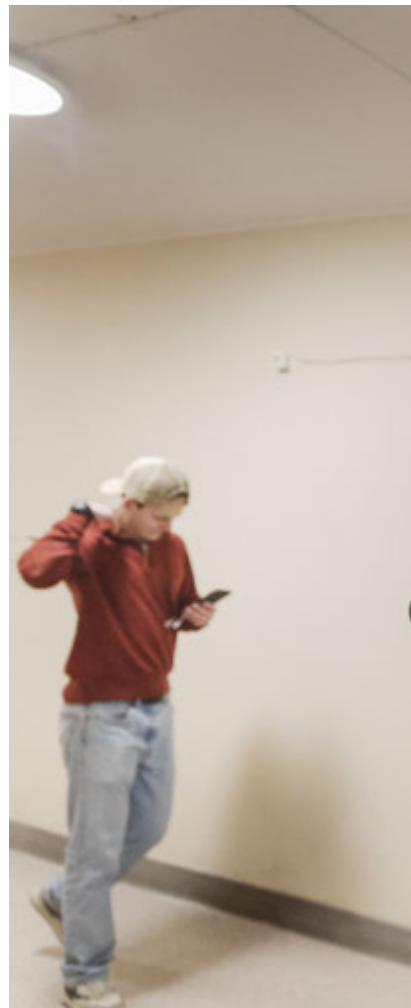
Humint: Human Intelligence, en disciplin som fokuserar på informationsinhämtning via mänskliga källor.

PBI: Personbaserad inhämtning.

SDS: Spaning, dokumentation och skydd.

ETT ANNAT FOKUS

Sex veckor. Två värnpliktiga. En kamera. När Sara Damne, elev vid Nordens fotoskola, skulle göra sitt examensjobb på temat Brytpunkt valde hon att följa två värnpliktiga på Marinbasen i Karlskrona.

Linus Danielsson utbildar sig till vapentekniker. Första hälften av utbildningen sker på Berga i Stockholm, andra hälften i Karlskrona.

Tilda Svensson utbildar sig till kock vid Sjöstridsskolan. Majoriteten av tiden sker utbildningen i skolkök, men en vecka ska mat till över 100 personer lagas i ett storkök, som här.

Fredagsrutinen är nästan alltid densamma. Klockan 13:30 är det permissionsuppställning före hemfärd, då ska paraduniform m/48 på. Det är viktigt att allt sitter korrekt.

Torsdag har nyss slagit över till fredag och "Stad i ljus" har precis stängt Karlskronas enda karaokebar – Fox & Anchor. En kebabrulle slinker ner innan de värnpliktiga rör sig tillbaka mot regementet för några timmars sömn.

Kvällens fyspass är tuftt och Linus är stark, kvar som sista person. Plutonskamraterna flockas runt honom tills de sista sit-ups-en är avklarade.

"Bing-chill" kallar de det - de värnpliktiga - när kvällen äntligen är fri och fötterna får vila. I varje rum sover man åtta personer, fritt blandat mellan könen.

Finns det tid till vila så passar man på. Svensson, Bakkum och Abrahamsson smälter frukosten i väntan på att klockan ska bli slagen och skoldagen börja.

Tilda sveper två cider på "Underbar" tillsammans med delar av sin pluton. På torsdagskvällar fylls baren av nästan enbart värnpliktiga. Det blir snabbt trångt och högljutt, men stämningen är varm och full av energi.

ATT FOTOELEVEN SARA Damne valde att följa två värnpliktiga för sitt examensjobb med temat Brytpunkt hade flera skäl.

– Vi befinner oss ju i ett slags brytpunkt med de stora satsningar som sker på försvaret. Och för de värnpliktiga är utbildningen verkligen en brytpunkt rent personligt, konstaterar hon.

De första två veckorna var lite knepiga, berättar hon. Som fotograf behöver man ofta kunna förutse situationer för att vara på rätt plats och beredd när de verkligen sker.

– Men då, i början, kändes det som att jag alltid var två steg efter, skrattar hon.

Sara tillbringade ibland hela

dagar med plutonerna, ibland var hon med bara under vissa moment eller tillfällen. Och jobbet slutade inte alltid med eftermiddagens höger-vänsterom. För att fånga kontrasten mellan den strikta och – som hon säger – repetitiva vardagen, och fritiden, följde hon även med vissa kvällar.

– Då blev det tydligt hur skarp brytpunkt det här är för de värnpliktiga. De flesta kommer ju direkt från gymnasiet och bor fortfarande hemma. De är ju på sätt och vis fortfarande barn.

SER CHANS ATT FÅ BILDER

UTÖVER TILDA OCH LINUS har förstås också deras kompisar fått stå ut med att ha en fotograf

runt benen. I början var det kanske lite obekvämt för en del, tror Sara, men efter ett par veckor hade de flesta vant sig och tänkte inte ens på att hon var där med sin kamera.

– Och alla har varit positiva och frågat efter bilder och så. De får ju inte fotografera själva, så de ser väl en chans att åtminstone få en del bilder från sin tid i lumpen.

Den 27 april öppnar fotoutställningen *Brytpunkt* på ABF-huset i Stockholm, där Saras bilder ska hänga tillsammans med fotografier från hennes tolv klasskompisar. ◀

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/**
FST Komm Bildtexter: **Sara Damne**

SÅ KRATT TILL UT

FÖRSVARSMAKTEN HAR I DAG CIRKA 180 PERSONER SOM TJÄNSTGÖR UTOMLANDS. SNART KOMMER DET BEHÖVAS BETYDLIGT FLER NÄR NATOS STABER RUNT OM I VÄRLDEN SKA BEMANNAS MED BÅDE MILITÄR OCH CIVIL PERSONAL. FÖRSVARETS FORUM BENAR UT VAD SOM GÄLLER VID UTLANDSTJÄNST.

Text Johan Lundgren och Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm

– NÄR DET är beslutat att en anställd ska tjänstgöra utomlands börjar vi med att ge familjen en avtalsgenomgång, vad är det som gäller under tiden man är ute.

Det berättar Christine De la Gardie, chef för Högkvarterets internationella personalfunktion. Avdelningen hanterar ungefär 100 befattningar som är utlandsstationerade. Det är utsända stabsofficerare till EU, Nato, FN och bilaterala projekt. Avdelningen har också uppdraget att samordna förmåner och villkor, så att det är lika i Försvarsmakten, för det finns också några förband som har egna utlandsstationerade som Luftstridsskolan, Luftvärnsregementet

och Skaraborgs flygflottilj, F7, och de sköter sin egen utlandspersonal.

Vilka villkor som gäller regleras av URA, kort för avtal om utlandskontrakt och riktlinjer för anställning utomlands.

– Vi har ett grundpaket, det här får alla, men sen är det lite beroende på hur familjesituationen ser ut, säger Christine.

GÖR REKOGNOSERINGSRESA

Personalfunktionen hjälper till i förberedelseperioden med tips och trix, uppmanar medarbetarna att ta kontakt med andra myndigheter som skatteverket, a-kassa, privata försäkringar och liknande.

De uppmanas att åka på rekognoseringsresa, för att se området där familjen ska bo och leta efter boende samtidigt.

Under 2024 kommer Högkvarteret att testa en omlokaliseringstjänst, ett så kallat relocation-företag, som hjälper till att hitta boende och starta upp abonnemang som gas, el och vatten, så man ska slippa göra det själv.

– Det är så många som ska utomlands framöver, ibland på väldigt korta premisser och då kan det vara skönt med det här stödet, så man slipper en hel del oro och frustration.

Om man har barn i skolåldern med sig, då beror det på vilket

AS VÄGEN LANDET

Christine De la Gardie
är chef för Högkvarterets
internationella
personalfunktion.

område du bor i, vilken skola som barnen får gå i. I engelsktalande länder hänvisas barnen till den kommunala skolan. I länder där man inte pratar engelska blir det internationell skola, ofta privatskola, och då finns det inte så många att välja på.

– Försvarsmakten står för alla relaterade skolkostnader som är obligatoriska som skoluniform, skolavgift och luncher, förklarar Christine.

Alla får en så kallad URA-försäkring genom kammarkollegiet, som består av akut olycksfalls- och sjukdomsförsäkring. Det ingår dessutom skattefria ersättningar. Har man en medföljande som inte

har en annan skattepliktig inkomst, alltså lön, studiebidrag eller pension får man ett medföljandetillägg, det är just nu 16712 kronor skattefritt. Beloppet möjliggör ett fortsatt pensionssparande som den medföljande går miste om vid tjänstledighet eller om den medföljande har behövt säga upp sig.

SKATTEFRITT TILLÄGG

Dessutom får varje vuxen och barn ett merkostnadstillägg.

– Det är beräknat utifrån prisläggningen i det aktuella landet. Summan uppdateras två gånger om året.

Det finns ett annat skattefritt

tillägg som gäller framförallt i USA, ett så kallat transporttillägg som just

nu ligger på cirka 6000 kronor per vuxen. Det får man eftersom man inte kan utnyttja kollektivtrafik, utan måste ha ett eget transportmedel.

– Om man tar Belgien som exempel och det gäller en familj om två vuxna och två barn där den medföljande inte jobbar har du som utlandsstationerad för det första din lön och ett lönetillägg baserat på befattning, som är skattepliktigt och pensionsgrundande. Sedan har du de skattefria ersättningarna, säger Christine.

”Åker sällan hem”

Mikael Engdahl saknar ingenting av vardagslivet i Sverige. Sedan han och familjen flyttade till Stuttgart i Tyskland för drygt ett år sedan har deras livskvalitet ökat.

DET ÄR DET bästa utlandsjobbet han haft. Han gillar kulturen, kollegorna och tillvaron i stort. Dessutom trivs sonen bättre i skolan här än hemma i Sverige.

Mikael Engdahl med familj bor sedan ett år i Stuttgart, Tyskland. Han är en av 180-talet Försvarsmaktsanställda som har sin vardag utanför Sverige.

– Jag saknar ingenting av livet i Sverige, säger han.

Mikael jobbar på den amerikanska staben USEUCOM som assisterande samverkansofficer. Alla militära samarbeten mellan USA och Sverige som sker i Europa, har på ett eller annat sätt passerat hans bord; Arbetsbeskrivningen innehåller orden informera, stötta och rådge. I praktiken fungerar han som en

länk mellan delar av Försvarsmakten och den amerikanska staben.

Det är Mikael sätte jobbsejour utanför Sveriges gränser, men den första där han får ha vardagen tillsammans med sin familj.

– Tidigare har de inte kunnat flytta med mig, vilket naturligtvis har varit lite jobbigt.

Hans fru är hemmafru, även om hon ”håller ett vakande öga

”DET ÄR INTE SÅ ATT DU FÅR NYCKELN TILL HUSET OCH BLANKETTEN FÖR ATT KOMMA IN PÅ SKOLAN. DET ÄR LITE TRIXIGT OCH DU BEHÖVER HA TÅLAMOD.”

över det egna företaget i Sverige”. Sonen går i sjunde klass på Internationella skolan och för honom har flytten inneburit ett högst konkret lyft.

– Tidigare hade han det jobbigt med matten, men nu fungerar det bra. Det är god ordning i skolan här, små klasser och bra lärare, säger Mikael.

Flytten från Sverige var smärtfri men krävde en hel del

eget arbete. Visserligen erbjuder Försvarsmakten hjälp, men den är i huvudsak begränsad till det som gäller enligt det avtal som kallas URA, framför allt ekonomiskt stöd.

Mikael fick en hel del råd och hjälp av sin företrädare inför flytten. Men såväl bostad som sonens plats i skolan ordnade de själva.

– Det är inte så att du får nyckeln till huset och blanketten för

att komma in på skolan. Så det är lite trixigt och du behöver ha lite tålmod, konstaterar han.

SÄKBESÖK

ETT PAR GÅNGER under utlandsvistelsen får familjen Engdahl besök av personalhandläggare från Försvarsmaktens HR-avdelning, tillsammans med någon från säkerhetsavdelningen. De frågar hur det är,

De uppgår till 7 029 kronor per vuxen och 4 942 kronor per barn, med medföljandetillegg handlar det om totalt 40 654 kronor i månaden. Till det kommer betalt boende, betalda fasta och rörliga kostnader samt betald skolgång.

– En del tycker att avtalet är dåligt, och det beror förstås på vad medföljande har för inkomst annars, men omkostnaderna är ju ändå täckta. Hyr man sedan ut sitt boende hemma eller gör sig av med det har man ingen som helst boendekostnad och får ändå en helt okej peng, säger Christine.

På frågan vilka som är de vanligaste frågorna hennes avdelning får från medarbetare som ska

tjänstgöra utomlands – eller som övervägar det – svarar Christine att det är både högt och lågt.

– Var man ska bo och hur man ska fixa boende är kanske de vanligaste frågorna som kommer in till oss.

KOLLEGOR STÖTTAR

Fördelen med Försvarsmakten är att medarbetare som redan är utomlands gärna hjälper till med tips, enligt Christine.

– Och vi från vår funktion har en god uppfattning om var man bör bo. På vissa håll har vi också märklarkontakter som kan hjälpa till. Hon påpekar att en del frågor kan dyka upp när man varit ute ett tag.

Det kan handla om att boendet inte var som man tänkt sig eller att området var fel, att man behöver nya kängor från förrådet, teid-kortet kanske inte funkar, man behöver en säkerhetsklassad dator eller att man bara vill berätta nåt kul.

– De flesta ser det här som en upplevelse för hela familjen. Många har kanske varit ute på insatser eller pendlat hela livet men nu får familjen äntligen göra något tillsammans, säger Christine De la Gardie.

– Det är den positiva inställning som oftast råder när de kommer till oss för att förbereda sig för utlandstjänstgöringen. ◀

om något inte fungerar och inte minst om de känner sig trygga.

Vad gör ni på fritiden?

– Det är fullbokat med aktiviteter fram till sommaren, säger Mikael och skrattar.

– Vi har ju en LNO-community där vi som LNO-officerare träffas, ofta tillsammans med våra fruar.

Dessutom träffas fruar och sambos regelbundet på luncher

och gemensamma aktiviteter. Och skolan arrangerar ofta "after school"-aktiviteter för föräldrar, berättar Mikael.

– Det är allt från fotvandring och löpning till ost och vin.

TRE ÅR KVAR

HAN HAR BARA varit hemma i Sverige av privata skäl en helg sedan flytten till Stuttgart. Och då för att hjälpa en av sina söner

med en lägenhetsreovering. Annars reser han till Sverige bara om tjänsten kräver det.

I skrivande stund har Mikael tre år kvar i Stuttgart. Vad som händer sedan är ännu oklart. Men om han får bestämma blir det nog någon annan utlandstjänst. ◀

*Text Henrik Lundqvist Rådmark/
FST Komm*

Mikael Engdahl har bara varit hemma i Sverige av privata skäl en enda gång sedan han flyttade till Stuttgart.

”Jag har köpt en motorcykel och utforskat USA”

Peter Östbring rekommenderar alla som har möjlighet att tjänstgöra utomlands att slå till: ”Tveka inte – åk! Det är berikande både för dig själv och för familjen”.

PETER ÖSTBRING ÄR inne på sin sista vecka av tre års tjänstgöring som samverkansofficer på US Central Command i Tampa, Florida. Här koordinerar han det svenska bidraget till amerikanskledda insatser i de områden som centret ansvarar för och ska ”säkerställa en ömsesidig god lägesbild” som han uttrycker det.

Detta är hans fjärde utlandstjänstgöring och till skillnad från tidigare tillfällen har han bara hustrun med sig i Florida; barnen klarar sig numer själva.

– Den här gången har det varit enklare eftersom vi inte behövt ordna skola till barnen, för det är ofta det som tarvar mest energi. Boendefrågan gick också smidigt.

FEJSTAJMADE FÖR BOKOLL

DET VAR COVID när Peter fick sin placering så han kunde inte åka och reka, men fejestajmade med sin företrädare som visade sin bostad.

– Den kändes perfekt så vi bara meddelade värden att vi förlänger kontraktet.

Peter har trivts bra i Tampa

och berättar att de blivit väl omhändertagna, mycket tack vare att samhället har lång och god erfarenhet av internationell närvaro.

– Stödet hemifrån för oss utsända har också fungerat jättebra. Man har ju sin egen handläggare på Högkvarteret som stöttat med allt från resor, försäkringar, ekonomiredovisning, representation och allt annat tänkbart.

Det har inte blivit så många hemresor för Peter med tanke på avståndet, men en fri semesterresa per år ingår. Dessutom

”DET ÄR INTE HELT GYNNSAMT ATT BO I ETT LAND MED STARK VALUTA OCH FÅ LÖN I KRONOR. Å ANDRA SIDAN HAR MAN NOLL KOSTNAD FÖR BOENDET.”

blir han hemkallad för en så kallad LNO-vecka årligen och det räknas som tjänsteresa.

– Ibland uppstår ju situationer då man snabbt måste kunna ta sig hem och hantera akuta familjeärenden, då är det skönt med tryggheten som kommer genom den personliga relationen man har med sin handläggare.

Ekonomiskt har det också fungerat väl, tycker Peter även om han, ”är slav under valutakursförändringarna”.

– Det är inte helt gynnsamt att bo i ett land med stark valuta och få lön i kronor. Å andra sidan har man noll kostnad för

boendet, jag får transporttilllägg för att köpa fordon och har ett merkostnadstillägg som till del tar hand om fluktueringar i valutan.

BLEV BÄTTRE OFFICER

SOM OFFICER PÅ US Cent Com är det ofta väldigt högt tempo, som till exempel under Afghanistan-evakueringen och speciellt sedan 7 oktober när Hamas attackerade israel och det som följde efter det, berättar Peter.

– Men lite fritid blir det emellanåt. Vi befinner ju oss på en

plats dit folk åker på semester med pooler och stränder så det är mycket utomhusaktiviteter. Jag har köpt en amerikansk motorcykel och åkt runt och utforskat USA lite grann.

När detta publiceras är Peter hemma i Sverige igen, som en bättre officer, påpekar han. Han har ett bredare perspektiv och en bättre uppfattning om hur allt hänger ihop globalt.

– Jag blir ställföreträdande chef på ubåtsflottiljen i Karlskrona. Därmed kommer jag tillbaka till det som jag i grunden förstår mig på, och på förbandet där karriären i Försvarsmakten en gång började. ◀

FAKTA | UTLANDSTJÄNST: Antal utlandstjänstgörande exklusive insatsfolk och observatörer: Cirka 180, varav 100 hanteras av Högkvarteret. **Skattefri ersättning för en familj om fyra i Belgien:** Merkostnadstillägg: 7 029 kr per vuxen, 4 942 kr per barn. Medföljandetillägg: 16 712 kr. Totalt: 40 654 kronor i månaden. >>> Betalt boende, fasta och rörliga kostnader samt skolgång. >>> Lön samt lönetillägg baserat på befattning är skattepliktigt.

Läs mer på internationella personalfunktionens samarbetsyta på Emilia

Tiden i Tampa har gett Peter ett bredare perspektiv och en bättre uppfattning om hur allt hänger ihop globalt.

HISTORISK YTSPÄNNING

” Klockan 00.17 den 19 mars 2004, öster om Gotska Sandön. Vattenytan bryts och jag ser nationalbeteckningen med de karaktäristiska tre kronorna mot den halvblanka aluminiumkroppen. Jag låter kameran jobba och ber till högre makt att någon bild ska bli skarpt. Ett par dagars nervös väntan på Fårö är över. Kraftig blåst på Östersjön har försenat den planerade bärgningen. För de anhöriga till besättningen på DC-3:an är 52 års väntan över. Tjugo minuter senare är flygplanskroppen omsorgsfullt lastad på ubåtsräddningsfartyget HMS Belos däck för vidare transport till Musköbasen för teknisk undersökning. Jag tittar snabbt igenom de nytagna bilderna på kamerans display och ser till min stora glädje att flera av bilderna ser hyfsat skarpa ut, trots den sena timmen, svaga belysningen och de långa slutartiderna. Redan morgonen därpå är jag tillbaka i Stockholm och när jag går mot kontoret slår det mig att jag varit med om ett historiskt ögonblick som jag sent kommer att glömma. ”

Text & foto **Andreas Karlsson/Fst Komm**

Fotografen Andreas Karlsson är bildarkivarie på Försvarets kommunikationsavdelning. Vid bärgningen av DC-3:an jobbade han på Försvarets bildbyrå.

FAKTA | SKÖTS NER UNDER HEMLIG SIGNALSPANING 1952

Det var under ett signalspaningsuppdrag över Östersjön den 13 juni 1952 som DC-3:an anfölls och besköts av ett sovjetiskt jaktflygplan av typen MiG-15. Ombord fanns åtta mans besättning, varav fem tillhörde Försvarets radioanstalt, FRA. Flygvapnet anskaffade sina första Douglas DC-3 under 1949. De gavs den militära beteckningen TP79. Under stor sekretess försågs de med hemlig signalspaningsutrustning och tillfördes flygflottiljen F8 på Barkarby. I dag vilar planet på Flygvapenmuseum i Linköping.

Som skeppsgossefartyg mönstrade af Chapman omkring 200 skeppsgossar förlagda i hängkojer på trossdäck. De flesta dagar ombord fylldes av segelexercis.

SKEPPSGOSSEKÅREN

1685–1939

Skånska kriget 1675–1679 hade visat att det var mindre lyckat att örlogsflottan var koncentrerad vid Stockholm. Karl XI beslöt därför att anlägga Karlskrona. En åtgärd för att säkerställa rekryteringen var att anta skeppsgossar.

Text Per Iko/Försvarsmakten

EN RESOLUTION utfärdad den 19 mars 1685 stadgade att unga pojkar skulle utbildas till sjömän i flottans regi. Skeppsgossekåren var därmed inrättad och de första 20 pojkarna antogs. Från början hade kåren en social profil, då barn till skeppare, styrmän och båtsmän erbjöds bli skeppsgossar, men även fattiga och faderlösa barn.

Vid antagningen var pojkarna 8–10 år gamla. Ynglingarna skulle bibringas

ett visst mått kunskap och bildning för att därefter ledas in i sjömansyrket. Studierna innehöll bland annat läsning, skrivning, räkning, biblisk historia, geografi, sjöartiklarna samt grundläggande geometri och trigonometri. Från april till september genomfördes praktiska övningar i kanon- och gevärsöversigt samt arbete i tackelkammaren och segelsömmarverkstaden. Dessutom lärde sig skeppsgossarna att simma och gavs övning i rodd.

Vid fyllda 18 år genomfördes ▶

MARINMUSEUM

KRIGSARKIVET

Övningskeppet Jarramas, vid sjösättningen 1900 ansedd som världens minsta fullriggare, är idag bevarat vid Marinmuseum i Karlskrona.

För att beslå röjeln, seglet högst upp i masten, fick skeppsgossarna lägga sig på magen på röjelns rå och dra upp seglet för att packa ihop det.

så kallad karlskrivning och skeppsgossarna placerades som volontärer, kofferdikarlar eller hantverkare i flottan. De skulle därefter kvarstå fyra år i kronans tjänst.

ÅLDERSGRÄNS PÅ 13 ÅR

NÄR ÖRLOGSFLOTTAN och arméns flotta (skärgårdsflottan) slogs ihop 1823 fick Skeppsgossekåren en ny stat med 200 ordinarie och 100 extra skeppsgossar i Karlskrona. Under en tid på 1800-talet utbildades skeppsgossar även i Stockholm och i Göteborg. I 1848 års reglemente fastslogs att den lägsta åldern för

antagning var 13 år. De extra skeppsgossarna slopades och de ordinarie utökades till 280 i Karlskrona.

En ny kasern och ett nytt exercishus i Karlskrona innebar att kårens numerär kunde öka till 500 skeppsgossar 1903. Riksdagen beslöt att 1907 höja antalet till 600 skeppsgossar. Motiveringen var att dessa utgjorde kärnan i manskapsgraden och därmed den bäst bildade delen av sjömanskåren, varifrån det bästa underbefälet kunde rekryteras. I en ny uppsatt, fristående kår i Marstrand skulle 200 skeppsgossar utbildas. Tjänsteplikten

Statyn Skeppsgossen utanför kasern Anckarstierna.

En skeppsgosse 1832 i vit uniform och svart fälbhatt.

efter karlskrivningen förlängdes till sex år.

Under 1800-talet brukades briggarna Gladan, Snappopp, Skirner och Falken. När behovet av större övningsfartyg uppstod anskaffades fullriggarna Najaden och Jarramas 1897 respektive 1900. År 1923 inköptes fullriggaren Kennedy som ändrades till övningsfartyg under namnet af Chapman.

Inför tjänstgöringen på de seglande fartygen skötte skeppsgossarna allt arbete med upp- och avriggning. De lärde sig betydelsen av namn som gårdingar, brassar, revgölingar, mårsefall, liksom att splitsa

En värningsbroschyr beskrev att skeppsgossekåren var avsedd för riktiga pojkar och inte för morsgrisar. Kåren uppställd omkring 1934 utanför exercishuset vid bataljon Sparre, idag hemvist för Marinens musikkår.

Skeppsgossebriggarna Gladan, Falken och Skirner och Snappopp på kronoredden i Karlskrona någon gång under 1880-talet, målade som örlogsfartyg med vita relingar. Ursprungligen var de bestyckade med mindre kanoner.

fallrepsknoppar, valknoppar och klockstroppar. Även under mer maskinbetonade tider var segelexercisen ett medel för att nå fram till vad hela utbildningen avsåg, nämligen att vänjas vid sjömanskap.

UNIK SAMMANHÅLLNING

TROTS HÅRD DRILLNING från officerarna och en organiserad pennalism från de äldre skeppsgossarna gentemot ”kaninerna”, som förstaars-eleverna kallades, har ändå det goda kamratskapet tydligt lovordats. ”Maken till sammanhållning och solidaritet har jag aldrig upplevt senare i

livet. Vi var olycksbröder, sammansvetsade av omgivningens förtryck.”, som en före detta skeppsgosse uttryckte det.

Med 1925 års försvarsbeslut minskades antalet skeppsgossar

kostnader för iordningsställe av övningsskeppen. Trots hårt motstånd från marint håll fattade riksdagen beslut enligt propositionen. Skeppsgossekåren i Marstrand avvecklades

”Den 15 april 1939 verkställde stationschefen i Karlskrona den sista inspektionen och karlskrivningen av skeppspojkar.”

till 283 i Karlskrona och 167 i Marstrand. Till 1936 års riksdag föreslogs en indragning av hela skeppsgosseinstitutionen, som inte längre ansågs ekonomiskt fördelaktigt med stora

under våren 1937, och den 15 april 1939 verkställde stationschefen i Karlskrona, konteramiral Helge Friis, den sista inspektionen och karlskrivningen av skeppspojkar. ◀

TESTA DIG I FORM

FM Atlet är testet som får många att resa sig ur tv-soffan och röra på fläsket. Utöver ett flott märke att sätta på uniform eller märkes-sköld får du ett kvitto på ditt fysiska stridsvärde. Oavsett om du är militär eller civil.

DET ÄR INTE LÄTT, inte enkelt. Att genomföra FM Atlet innebär i stora drag att du ska springa så fort du kan och lyfta så tungt och så många gånger du kan. Det är tufft. Men det är också själva poängen.

– Jag bestämde mig för att göra testet för att ha ett mål med min träning. Det ger också extra motivation, något som kan vara bra, särskilt under den mörka årstiden, berättar Claes Ivgren som är Försvarsmaktens generalläkare.

Han tränar regelbundet, både löpning och styrka. Inte i första hand för att prestera bra på FM Atlet, utan för att må bra på jobbet och i vardagen. Men testet är en utmaning som hjälper honom att kliva ur komfortzonen och prestera lite extra, tänja på sina gränser. Och nå bättre resultat.

– Det är lätt att fastna i sin träning. Du kanske springer en mil några gånger i veckan och är nöjd med det. Men om du vill bli starkare eller snabbare behöver du träna på ett annat sätt.

Första gången han genomförde testet, efter ett uppehåll på något 20-tal år, var före pandemin. I juni förra året gjorde han det igen. Och det gick bra, hans resultat

hade förbättrats.

Claes konstaterar att den enda strategin som fungerar för att förbättra sig är att träna regelbundet och på rätt sätt under hela året. Hur man behöver träna beror delvis på ens fysiska grundförutsättningar. Den som är lätt och snabb behöver kanske inte ägna sig så mycket åt löpning men desto mer åt styrkeövningar. Medan den som är stark och lite tyngre – och därmed lite långsammare –

behöver ha mer fokus på löpning. Självtillhör Claes ett slags mellankategori; han är varken särskilt snabb eller särskilt stark.

– Jag springer mycket under hela året. På vintern blir det mest distans, vid

Claes Ivgren,
Försvarsmaktens
generalläkare.

En mils löpning så fort du kan. Då har du klarat av ett av de tre momenten i FM Atlet-testet.

barmark kör jag mycket intervall, säger han.

Styrka kör han ungefär tre gånger i veckan och varierar då mellan volymträning och tung belastning.

Att han är generalläkare är ett bidragande skäl till att han tränar. Han vill vara en bra förebild och det skulle inte se särskilt bra ut om han ”stod och drack cola” på fikarasten. Men självfallet handlar det i första hand om hans egen hälsa och välbefinnande.

– Om du inte tränar regelbunden blir du gradvis långsammare och svagare, något som är särskilt tydligt hos den som är i övre medelåldern, som jag är. För en del är det ok, men jag är inte riktigt där. ◀

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

TRE MOMENT I FM ATLET

»» FM Atlet är en utmärkelse i fysisk prestationsförmåga som funnits sedan 1993. Det är en metod för att motivera till allsidig träning, både kondition och styrka.

Testet består av tre moment:

Bänkprens. Bäst av fem.
Armhäv (män)/armhäng (kvinnor).

10 km löpning

»» De tre momenten genomförs i valfri ordning inom 24 timmar.

Resultaten görs om till poäng enligt en särskild modell. Målet är att ha så låg totalpoäng som möjligt.

”Jag vill hela tiden förbättra resultatet”

ANDERS BLANKSVÄRD, 49 år.
Insatschef Amf 4

Varför gör du FM Atlet?

– Det ger mig ett mål med träningen och är en motivationshöjare. För att nå bra resultat i testet måste du ha en balans mellan styrka och kondition, vilket gör att träningen blir allsidig.

Hur många gånger har du gjort testet?

– Det blir tredje gången i år, om man bortser från de tester jag gjorde för ett 20-tal år sedan.

Har du något mål för resultatet?

– Jag vill hela tiden förbättra mig. Den här gången kommer det att bli tufft, eftersom jag inte kan springa så mycket fortare än jag gjorde senast (10 km på 36 min, reds ann). Då behöver jag fokusera på styrkan i min träning, utan att tappa i löpningen.

Är FM Atlet din främsta motivation under träningsåret?

– Nej, jag skulle ju träna ändå. Men det ger en extra utmaning och skruvar absolut upp motivationen några snäpp. Jag vill hela tiden förbättra resultatet.

Nästa år blir det ännu fler armhäv.

RIDDARORDNAR TILLBAKA

TORS DAGEN DEN 21 mars tilldelades överste av första graden Ulf Henricson och generallöjtnant Dennis Gyllensporre Kungliga Svärdsorden. Det var första gången riddarordnar som dessa delades ut sedan mitten av 70-talet, då de avskaffades. Henricson förlänades orden för "mycket föredömligt ledarskap under krigsliknande förhållanden i forna Jugoslavien. Gyllensporre för "utomordentligt ledarskap under krigsliknande förhållanden i Mali".

Den så kallade "belöningsreformen", som har sin bakgrund i en bred politisk överenskommelse mellan riksdagspartierna, innebär att de kungliga ordnarna nu kan förlänas såväl svenskar som utländska medborgare och statslösa.

Med det återupplivade ordensväsendet ska staten kunna uppmärksamma och belöna

Kungliga Svärdsorden. Överste av 1. graden Ulf Henricsson, k Kommendör av första klassen. För mycket föredömligt ledarskap under krigsliknande förhållanden i forna Jugoslavien

Dennis Gyllensporre förlänades Kommendör med stora korset av Kungliga Svärdsorden. För utomordentligt ledarskap under krigsliknande förhållanden i Mali.

förtjänstfulla insatser som går utöver det som kan förväntas av en person inom det område där personen verkar.

Källa: Kungahuset

ORDENSVÄSENDET

»»» Kungl. Serafimerorden förlänas svenska Kungahuset samt på regeringens förord företrädesvis till statschefer eller därmed jämställda personer i samband med statsbesök.

»»» Kungl. Svärdsorden förlänas militär personal som inom det

militära området har gjort personliga insatser för Sverige eller för svenska intressen.

»»» Kungl. Nordstjärneorden är avsedd som belöning för personliga insatser för Sverige eller för svenska intressen, särskilt inom offentlig verksamhet, samt för väl förrättade allmänna värv och uppdrag.

»»» Kungl. Vasaorden förlänas för personliga insatser för Sverige eller för svenska intressen, särskilt inom icke offentlig verksamhet, samt för väl förrättade allmänna värv och uppdrag.

TOMAS OHLSSON/VT

Ulf Henricsson.

SIFFRAN

120 000 000 kr

Så mycket ökade försäljningen för företag i norra Finland som ett resultat av övningen Nordic Response 24.

SILVER I FÖRTROENDERACE

Spänningen kunde inte varit större. Skulle Försvarsmakten bräcka Domstolsverket?

EFTER EN LÅNG SVACKA under 2000-talets första decennium var Försvarsmakten på god väg mot förstaplatsen. Redan 2016 hade man rest sig ur 25-procentsträsket och tagit sig upp till närmare 40 procent under 2017. Ett snarast oväntat men välkommet kliv för alla i Försvarsmaktens ringhörna. Men sen gick det trögare. Först runt 2020 passerades 40-nivån. Möjligen var det pandemin som fick kurvan att sedan åter branta till sig. 50-strecket sågs i backspeglarna 2022 och förra året hände det: Domstolsverket, som ända sedan SOM-institutets mätningar började legat långt före Försvarsmakten, fick se sig omkörda 2023. Med ett resultat på 59 procent – vilket indikerade att nästan sex av tio svenskar hyser stort eller mycket stor

ANDREAS SOLARO/TT

När Sebastian Vettel tog silver i Italiens grandprix på Monza 2015 visste glädjen inga gränser. Exakt så är det när Försvarsmakten nu seglar upp till en andraplats i racet om allmänhetens förtroende.

förtroende för Försvarsmakten – kunde de gröna, blå och deras civila kompisar kliva näst högst upp på pallen.

SMART SAGT

”Amatörer studerar taktik. Proffsen studerar logistik.”

General **Omar Bradley**,
USA:s armé

KUNG CHARLES GODKÄNNER ARMÉSKÄGG

OKLART OM ETT *äntligen!* är på sin plats eller inte (förmodligen), men efter nästan 170 år får nu soldater och officerare i brittiska armén bära skägg. Kung Charles III godkände förändringen på skärtorsdagen. Dock! Ansiktsbehåringen får

inte vara längre än 25,5 mm. Inte kortare än 2,5 mm. Bara prydliga helskägg är tillåtna och det får inte färgas i ”överdrivna färger”. Så det så.

Det här enastående skägget hade fått nobben i brittiska armén, trots ändrade regler. Max 2,5 cm, säger britterna.

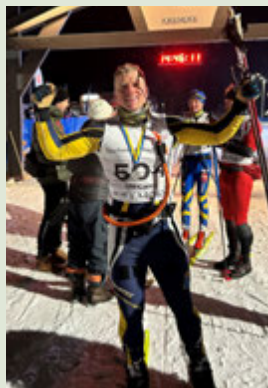

ANTONIA SEHLSTEDT/FÖRSVARSMAKTEN

SKIDIOTENS ÖNSKAN: 40 MIL TILL

4 TIMMAR OCH 45 minuter tog det för Ola Carrell, idrottsofficer vid F 16, att åka de 22 milen i Nordenskiöldslppet den 23 mars. Carrell kan addera en 37:e plats i världens längsta skidlopp till meritlistan. En meritlista som redan innehåller

flera Vasalopp, svenska klassiker samt en svensk klassiker genomförd under 24 timmar. ”Hade det funnits ett lopp på 40 mil hade jag åkt det, men nu får jag istället fokusera på att åka samma lopp ännu snabbare nästa år”, säger han.

I varje nummer av Försvarets Forum presenterar någon från Armémuseum ett av alla de föremål som finns i samlingarna. Här har Hedvig Söderström hittat en jacka från 40-talet som öppnar dörren in till ett fundament inom totalförsvaret, Blå Stjärnan.

FÖRSVARLIGA HÄSTKRAFTER

BILDEN VISAR JACKA m/1942 kv för Svenska Blå Stjärnan. Jackan är sydd i grå yllediagonal med märken och knappar för organisationen. Ovanför höger bröstficka sitter ett bröstmärke för kompetens i hundsjukvård och ett märke för genomgången kurs i hästsjukvård.

År 1914 bildades i Genève organisationen L'Étoile Rouge i syfte att ta hand om alla de arméhästar som skadades under första världskriget. Även i Sverige växte viljan att bistå armén i djursjukvårdsarbetet. Både Purpurkorset och Blågula korset bildades ungefär samtidigt med liknande uppgifter och intressen. För att effektivisera arbetet bestämde man 1917 att göra gemensam sak och bilda en nationell organisation i analogi med L'Étoile Rouge. Frivillighetsorganisationen fick namnet Svenska Röda Stjärnan och skulle fungera som djurens motsvarighet till Röda korset. Kvinnor, så kallade "stjärnor", förbereddes och utbildades i hästsjukvård och kreaturvård i händelse av krig, och under finska inbördeskriget 1918 gjorde Svenska Röda Stjärnan en stor insats för de krigsskadade hästarna.

Märkena över höger bröstficka talar om att jackbäraren har rätt kunskaper för hund- och hästvård.

Idag heter organisationen Svenska Blå Stjärnan, som blev det nya namnet efter att man 1941 försökte undvika den förvirring som kunde uppstå till följd av likheten mellan organisationens och Röda arméns emblem. Vid den här tidpunkten började fordon ersätta hästarnas roll i krig och fokus lades på andra typer av djur. I och med att husdjur blev en allt större del av människors vardag tilltog även efterfrågan på djursjukvård, och verksamheten behövde utökas.

NU ÄVEN FÖR MÄN

1975 UPPHÖRDE arméns användning av hästar och Svenska Blå Stjärnans uppgifter inom det militära. Organisationen fokuserade i stället på livsmedelsförsörjning och blev en viktig del av totalförsvaret. Sedan 1989 får även män bli medlemmar och organisationen är än i dag en viktig del av vårt totalförsvaret. Förutom att sprida kunskap om djurhållning och vara en plattform för allmänt djurintresserade har den Svenska Blå

Stjärnan i uppdrag att bistå lantbruket i händelse av höjd beredskap eller krig. <

Text Hedvig Söderström/
Armémuseum

Har du också en fråga om Försvarsmaktens uniformer, traditioner eller liknande? Ställ den till förvaltare Patrik Laestadius. Mejla frågan till ff-red@mil.se så kan du få svaret i kommande nummer av Försvarets Forum.

FLAGGHYGIEN

I samband med paraderna för att markera inträdet i Nato har flaggning i stort och smått varit en återkommande fråga. Vad gäller egentligen?

SKA VI FLAGGA MED NATOFLAGGA DAGLIGEN?

Nej – vi flaggar inte heller dagligen med EU-flagga eller FN-flagga. Det är inte bristande respekt eller på något sätt avvikande.

Försvarsmakten flaggar dagligen med tretungad svensk flagga i enlighet med lag om sådan. Tretungad flagga ska alltid vara självständig och ingår inte i en grupp av flaggstänger. Vi flaggar med utländsk flagga, Nato-, EU-, eller FN-flagga när vi har besök av företrädare för annan nation eller organisation. På så sätt visar vi respekt både för traditionen och gästen.

Som en del i förberedelserna för inträdesceremonierna lämnade Försvarets traditionsnämnd råd och det kunde konstateras att *Reglemente Parad 2: Flaggning, fälttecken och heraldik* ger alla svar som behövs för flaggning med utländsk- och i Nato fallet – internationell flagga.

HUR SKA OLIKA FLAGGOR FÖRAS?

Utländsk nationsflagga eller internationell flagga får föras på flaggstång inom eller i anslutning till ett militärt område när förbandet har officiellt utländskt besök eller besök från en internationell organisation.

JONATHAN ÖHRMAN HOJAN

Flaggor i topp under en av alla de ceremonier som hölls på förband runt om i Sverige för att manifestera Natoanslutningen. Här P 18 på Gotland.

- » Vid ojämnt antal flaggstänger ska svensk flagga föras i mitten.
- » Vid jämnt antal flaggstänger ska svensk flagga föras på den högra av de två flaggstänger som står i mitten, om man står vänd i samma riktning som paradriktningen. Paradriktning är hur flaggorna ses från huvudsaklig riktning för åskådare.

Utländska nationsflaggor och internationella flaggor placeras utgående från landets respektive organisationens namn på franska språket från hedersplatsen och utåt, varannan till höger och varannan till vänster, om man står vänd i paradriktningen. Utländska nationsflaggor ska

placeras före internationella flaggor. På överblivna flaggstänger ska svensk tvårskuren flagga föras. I samband med övningar får placering ske utgående från namnet på engelska språket.

FÅR MAN HISSA UTLÄNDSKA FLAGGA PÅ HALV STÅNG?

Utländsk nationsflagga eller internationell flagga får inte föras på halv stång om inte medgivande har lämnats av en officiell representant för vederbörande nation respektive organisation.

För övrigt gäller att militär personal som bär uniform ska hälsa på utländsk nationsflagga och internationell flagga enligt vad som föreskrivs om hälsning på örlogsflagga.

VETERANDAGEN

Under årliga Veterandagen hyllar Sverige veteraner. Ceremonin äger rum vid veteranmonumentet Restare i anslutning till Sjöhistoriska museet, Stockholm. Under årets högtidlighållande uppmärksammas särskilt de veteraner som tjänstgjort på Balkan 1991–2000. Här är en intervju med en av dem, Stig-Inge Blennow från BA01 och BA02.

HAN RESTE MINNESSTENEN I BOSNIEN

Minns du något särskilt från förberedelsen inför insatsen?

– Ja, vi sitter i hörsalen på P 2 i Hässleholm och en av officerarna håller upp en licksäck. Han säger att alla kommer att komma hem, men kanske några i en sådan här. Vi unga soldater fick oss en rejäl tankeställare, och vi förstod att det här inte skulle bli en vanlig FN-insats.

Det hände ju en hel del i Bosnien vid den här tiden, såväl svåra stridigheter som stort mänskligt lidande med övergrepp bland annat. Var du aldrig rädd?

– Oja, svarar Stig-Inge på sin karaktäristiska skånska dialekt.

– Jag är inte troende, men det var flera tillfällen då jag ändå tackade han där uppe för att jag klarade mig. Mest rädd var jag när jag blev skadad av en pansarvärnsrobot i Ribnica. När de lastade in mig i helikoptern, så skulle jag stänga dörren och insåg då att den vara så tunn – bara aluminium. Vi skulle ju vara ett lätt mål när helikoptern steg uppåt.

Vad hände när du kom hem till Sverige och vardagen?

– Jag kände mig ensam och ej behövd. Människor runtomkring ställde mest dumma frågor, och jag ville heller inte prata om insatsen. Jag lade helt enkelt locket på, och det fick vara så i 15–20 års tid. Efter det började tankarna på vad jag varit med om så småningom komma tillbaka.

Det var vid den här tiden

På våren återvände Stig-Inge Blennow och Peter Nilsson till Vareš i Bosnien för att resa minnesstenen som hedrar Bosnienveteranerna.

Stig-Inge började engagera sig. Han har bland annat samlat in medel till en minnessten som nu placerats utanför campen i Vares. Det är många veteraner som skänkt pengar och även Sveriges Veteranförbund har bidragit. Borgmästaren i Vares har skänkt marken stenen står på till de svenska veteranerna, och en kvinna pysslar om den, klipper gräs och planterar blommor, samt skickar foton till Sverige.

Stig-Inge berättar om känslan när de åkte ner till Bosnien med stenen.

– Det blev liksom ett avslut, men också början på något nytt. Det ger mig sinnesfrid

när det gäller campen, och jag gläds över att stenen besökts av veteraner från bland annat Sverige, Holland, Österrike, Frankrike och Storbritannien.

Hur firar du Veterandagen den 29 maj?

– Målet är att jag ska ta mig till Stockholm för att ta emot min jetong. Jag ser också fram emot att möta fina vänner från insatserna. Jag har också hört att man dagen till ära har ordnat en PBV 302:a och målat den vit, precis som de vi hade i Bosnien. ◀

Text **Victoria Lundgren/Soldathemsförbundet**

SKENMANÖVER

Någonstans i norr, någon gång under den stora övning som hette Nordic Response 24. Ett norrsken över grupperingsplatsen och allt är förlästat.

BILDEN

Foto Erik Borzsoz/119

Försvarsmakten bjuder in till statsceremoniellt högtidlighållande av Veterandagen 29 maj

Sverige hyllar sina veteraner och hedrar minnet av de som betalat det högsta priset i arbetet för fred i olika krishärdar runt om i världen. Ceremonin äger rum vid veteranmonumentet Restare i anslutning till Sjöhistoriska museet, Stockholm. Det genomförs även flera lokala ceremonier runt om i landet.

Under årets högtidlighållande genomför Försvarsmakten ett särskilt uppmärksammande av de veteraner som tjänstgjort på Balkan under åren 1991–2000.

08.00 Flaggorna hissas vid Sjöhistoriska museet.

09.00 – 17.00 Försvarsmakten, andra myndigheter och ideella organisationer m.m. visar upp sin verksamhet på utställningsområdet på Gärdet. Presentationer om Balkan och ett politikerseminarium genomförs öppet för allmänheten.

14.30 – 15.45 Veterandagsceremoni med kransnedläggning, hederstal och medaljering.

16.00 – Besökare ges möjlighet att lägga ner medhavd blomma.

16.00 – 21.00 Middag, utdelning av priset till årets veteran samt underhållning och samkväm i mässtältet.

21.00 Flaggorna halas.

Läs mer om detaljer rörande dagen och hitta information om anmälan på www.forsvarsmakten.se/veterandagen.

Alla besökare ges möjlighet att, efter statsceremonin är genomförd, lägga ner medhavd blomma vid monumentet.

Du som är anhörig till någon som stupat/omkommit/avlidit under insats är särskilt välkommen. Vänligen kontakta oss i god tid före genomförandet på veterandagen@mil.se så har vi möjlighet att reservera plats åt er på hedersläktaren.